ARS GVBERNANDI

Compendio ſcripta

PER R. P.

F. IOANNEM A IESV MARIA,

Carmelitam Diſcalceatum,
Calaguritanum,
Congregationis S. Eliæ Præpoſitum Generalem.

Congruit vniuerſis, qui quouis nomine gubernant.

ROMAE,
Apud Iacobum Maſcardum.
MDCXIII.

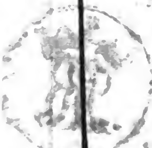
SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. Mag. Sacri Palatij Apost.

Cæsar Fidelis Vicesg.

Imprimatur,

Fr. Thomas Pallauicinus Bonon. Mag. & Reuerendiss. P. F. Ludouici Ystella S. Pal. Apostolici Magistri socius Ordinis Prædicatorum.

ILLVSTRISSIMO
AMPLISSIMOQ. D.
D. CARDINALI
BVRGHESIO.

Fr. Ioannes S.

IDERIS mihi, Cardinalis Amplissime, partem maximam orbis terrarum suppositis innixam humeris gestare; quippe qui inter purpuratos Senatores, proximus ades Pontifici Maximo dignus tanto Principe nepos. Erit ergo è

Rep. vt qui ad Eccleſiæ gubernãdæ conſortium ſingulari Dei prouidentia videris accitus, in promptu habeas Artem Gubernandi ſelectis cõcinnatam conſilijs, & paucis nõ ſententijs modò, ſed & verbis comprehenſam, vniuerſiſq., qui quouis nomine præſunt, conſultò deſtinatam. Humanitas adſit mihi tua, vt ſcriptum hoc compendiarium, quod abſq. functionum grauiſsimarũ decremen

to, lectitari poteſt, tibi nuncupari æquo animo feras; tametſi ferre vix poſsis, quod in dedicatorijs epiſtolis vſu percrebuit; vt merita tua eximia recenſeam: quod quidem officium lubens prætereo, cùm perſpectum ſit, perquàm raras animi tui dotes, quas mundus penè vniuerſus habet exploratas, epiſtola vna quantumuis prolixa, vel tenuiter delibari non poſſe. Cedo equidem præclariſsimis

doribus, quas Deus pro-
uehat Clementissimus :
quem precor enixè ,
Amplissimi Cardinalis
Burghesij virtus per an-
nos plurimos cælestibus
auxilijs cumulata , & fe-
cundis successibus aucta
procurrat.

LE-

LECTORI.

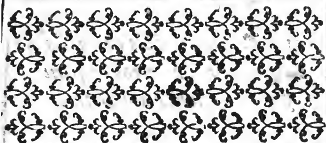

ERT animus, selecta consilia imperio destinata perspicuè, breuiterq. digerere. Non huc intexo præceptiones proprias, quæ ad singula gubernationis genera pertinent; neque enim pontificiam, regiam, monasticam aliasuè regiminis species, sed vniuersalia pietatis, ac prudẽtiæ, aliarumq. virtutum capita tradere constitui, quæ omnibus, qui præsunt, facilè congruant. Vtor gubernatoris nomine, quod Pontifices, Prælatosq. omnes Ecclesiasticos, Imperatores, Reges, Prætores, & vniuersos, qui quouis nomine gubernant,

com-

communi significatu comple-
ctitur. Spero autem, doctrinam
scripti huius eam esse, quę altè
concepta conferre possit, non
ad genus modò, sed ad ipsas
quoque præfecturæ species,
quod perspicax Lector expen-
dat. Scriptum in partes discreui
quinque: in prima prænotiones
tres planè necessarias, in secun-
da consilia ad exordiũ, & pro-
gressum gubernationis apposi-
ta, in tertia selecta nonnulla,
quæ meritum beneuolentiam,
& nominis claritatem guber-
natori conciliant, in quarta
gubernatoris dotes siue virtu-
tes, in quinta exhortationem
reposui: omniaq. S. R. E. cor-
rectioni submisi. Clementissi-
mus Deus Scriptoris vota in
commune bonum collimata
secundet.

IN-

INDEX.

Pars I. De tribus gubernationis prænotionibus.

Pars

Pars II. De selectis consilijs ad exordium & progressum gubernationis appositis.

INDEX.

Pars

Pars III. De selectis nonnullis, quæ meritum, beneuolentiam, & nominis claritatem gubernatori conciliant.

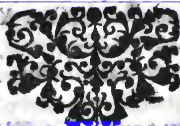
Sin-

Pars IIII. De selectis boni gubernatoris dotibus.

INDEX.

Amor

FINIS.

PARS PRIMA.
DE TRIBVS GVBERNATIONIS PRAENOTIONIBVS.

Gubernatio triplex, & quænam optima. Cap. I.

RES omnino gubernationis formas philoſophorum principes diſcreuere, Monarchiam, vnius ſcilicet principatum, ariſtocratiam, regimen videlicet optimatum, democratiam, populi nempe totius imperium: quæ quidem formæ ſolent interdum permiſceri. Monarchicam verò gubernationem eſſe omnium perfectiſſimam, ſcri-

Plato in Politico. Ariſt. l. 3. Polit. c. 5. & 8. Ethi. c. 10.

Philo. de cõf. lingua-rum. S. Iusti-nus in exhort. ad gen-tes. S. Cy-prianus de Idol. vanit. Chryso. hom. 34 in ep. 1. ad Cor.

ptorum omnium Hebræorum, Græcorum, Latinorum consensio est, quæ ratione multiplici astruitur. Primùm quidem ex ipsa generis humani institutione: non enim ex humo pariter Deus virum & fœminam, sed hanc ex illo produxit, vt monarchiam conderet. Inter homines quippe plures ex humo simul productos, nec ab vno genus ducentes, non ità perspicuè monarchica gubernatio à Deo instituta, & aristocraticæ, democraticæq. prælata crederetur. Mox idem liquet ex Hebræorum Rep. vbi monarchicam gubernationem, vti optimam proculdubiò, Deus instituit, quod ex Mosis, Iudicum, Regũ, ac Ducum succedẽtium principatu palàm euincitur. Denique idem asseritur ex pro-

prietate multiplici, quæ optimæ gubernationi congruit; siue enim Reip. ordo, siue pax, siue robur, siue stabilitas, quatuor scilicet optimi principatus proprietates spectentur, extra controuersiam est, monarchica gubernatione, qua efficitur, vt omnes vni subsint, vnius iudicio se dedant, vires omnes in vnum caput conferant, factionesq; præcaueant, feliciùs omnia succedere, quàm si à pluribus, quorum sententiæ vix coalescunt, imperiũ gereretur.

Gubernatio bona non tam ex genere, quàm ex veris virtutibus censenda.

Cap. II.

Quemadmodum aristocratia in oligarchiam, siue

paucorum factionem, & democratia in seditionem; ita monarchia in tyrannidem degenerat, vbi pietas, & æquitas pessundari cœperunt. Proportione verò seruata, inter tria vitia triplici gubernationi aduersa, tyrannis pessima, vt inter peccata, Dei odium amori diuino vt actui nobilissimæ virtutis infestum, deterrimum est. Et quidem, licèt monarchicus principatus non semper adeò corrumpatur, vt in tyrannidem exorbitet, solet tamen imprudentia, neglectu, incogitantiaq; vitiari, propriaq; integritate detrita, ab statu natiuo velut abduci, quod alijs gubernationis generibus simplicibus, aut mixtis accidere, nemo Reip. consultus est, quem prætereat. Ergo, vt quis rectè

gubernet, non regiminis genere, sed ijs virtutibus, quæ vitia gubernationis excludant, nitatur oportet. Quocirca non mihi in vario genere expendendo, comparandoque cunctandum; sed agendum, vt quocumque tandem genere quis præsit, norit plurimos prudentiæ, aliarumq. virtutum modos, quibus officij partes queat explere.

Gubernatio bona diuinæ legi congruit. Cap. III.

POlitici, qui iam eo nomine malè audiunt, bonam gubernationem duobus in capitibus, quæ cum lege diuina apertè confligunt, constituere solent, in religionis nempe neglectu, & proximorum dam-

no; vt quoties ad parandam, tuendam, vel amplificandam ditionem, lucrum, vel honorem, eis quicquam appositum videatur, non magni pendant diuinæ legis transgressionem, vel proximorum iniuriam. At quàm sit delira, hæc mortalium opinio, hac efficacissima ratione conficitur. Ratio qua Deus hominum genus gubernat, omnino bona, & ad imperandum mortalibus opportuna est: nouit quippe Deus, quibus modis hominum animi ad honestum flectendi sint. Cùm ergo Deus lege diuina, duobusq. in primis præceptis homines moderetur; nemo adeò desipiet, vt eum regendi modum hominis ingenio congruentissimum non censeat. Si ergo ad regendos homines is modus duplici

amore ſubnixus, ac proinde ab iniuria Dei, proximique abſtinens, appoſitiſſimus eſt; quis ita ineptiat, vt gubernationem vllam credat bene inſtitui, aut proſperari poſſe, quæ legem amore Dei, proximique comprehenſam, lucri, voluptatis, vel honoris gratia aſpernetur, vel tenuiter curet? Profectò ratio hæc vna multis politicorum argumentis nequit euerti, planeq. peruincit, neminem vnquam bene præfuiſſe, qui legis diuinæ obſeruationem lucris, honoribus, voluptatibus non anteferret. Quapropter, qui bene imperare cupit, duobus in cardinibus amoris in Deum & proximos Remp. vertet, nauabitq. operam vt omnem Dei iniuriam & proximorum damna propulſet.

PARS SECVNDA.
DE SELECTIS CONSILIIS,

ad exordium, & progressum gubernationis appositis.

Dei ſapientia initio poſcenda. Cap. I.

RIMA boni gubernatoris cura, precatio, & ſacrificium eſt, vt cæleſti ſapientia cumuletur, qui rem tentat multis difficultatum ſcopulis prætextam, quæ abſque ope diuina feliciter nequit abſolui. Senſit hoc Salomon, qui ne quid inauguratò faceret, ſic Deum precatus eſt: 3. Reg. 3.
Ego ſum puer paruulus, &

ignorans egressum, & introitum meum. Dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum, & malum.

Hæc Salomonis prima cura felicissimi principatus fuit origo, quod è subiectis verbis euincitur:

Placuit ergo sermo coram Domino, quòd Salomon postulasset huiuscemodi rem. Et dixit Dominus Salomoni: Quia postulasti verbum hoc, & non petisti tibi dies multos, nec diuitias, aut animas inimicorum tuorum, sed postulasti tibi sapientiam ad discernendum iudicium: ecce feci tibi secundum sermones tuos.

Et paulo post:

Sed & hæc, quæ non postulasti, dedi tibi, diuitias scilicet,

& gloriam, *&c.*

Grauiter ergo seducitur, qui politica sollicitudine anxius, incertę mortalium prouidentiæ innixus, officio sibi credito se credit posse honestè perfungi, nisi Dei sapientiam primùm exquirat. Quòd si opes, gloriamq. appetat, præposterus ordo est, neque ex voto res ea succedit, nisi priùs sapientia iustitiæ assertrix postuletur, cui opulentia, & claritas nominis adnascitur. Dei ergo sapientia primum deposcenda est.

Affectus repurgandus. Cap. II.

QVi affectu impuro Reip. tanquàm nauis procellis iactatæ clauo, priuati boni stu-

dio manum admouet, cursum minimè diriget, verùm in scopulos eam impinget; vt ceteris demersis, ipse præmeditatus, è naufragio alienas opes diripiẽs, velut infidus nauclerus in scapham desiliat,& in littus erumpat. Affectus porrò purus existimandus, cùm Dei gloria, populiq. salus, absque priuati boni intuitu, expetitur, quod altè imprimendum est. Sanè Moses numerosi populi rex amplam felicioris principatus, ac proinde auctioris gloriæ, opulentiæq. pollicitationem acce pit, dum acerbam populo detractori necem Deus minaretur in hæc verba:

Vsquequò detrahet mihi populus iste? Quousque non credent mihi in omnibus signis, quæ feci coram eis? Feriam igitur eos Num. 14.

pestilentia, atque consumam: te autem faciam principem super gentem magnam, & fortiorem, quam haec est.

Ecce promissio regni felicioris: & tamen Moses propriæ felicitatis immemor, ratus cladem populi, Aegyptiorum interpretatione, in dedecus diuinæ maiestatis cessuram, ferre non potuit, quod ab Aegyptijs obijciendum præsagiebat:

Non poterat introducere populum in terram, pro qua iurauerat: idcirco occidit eos in solitudine:

Sic in preces incumbens Deū, vt iræ gladium districtum recondéret, exorauit, & cum diuinæ gloriæ studio populi salutem connexuit, vt patet è subiectis Dei verbis:

Dimisi iuxta verbum tuum.

In hunc modum affectus repurgandus est, vt gubernatio priuati boni appetentia minimè vitietur, & cælestibus auxilijs aucta procurrat.

Animi sub initium conciliandi.
Cap. III.

NEquit bene præesse, qui non imperat animis: corpora quippe coacta, animis interim auersantibus imperium, nec fideliter, neque diu parent, sed valido renisu obedientiæ repagula perrumpunt. Quapropter animos primùm boni gubernatores sibi conciliant ipso præfecturæ ingressu, quod modestia, verborum dulcedine, morum suauitate, promissis, muneribusq. obtinetur, vt per se compertum, ac experimentis

crebertimis probatum est. Confert ad rem hanc subditorum adhortatio, & animorum deiectorum erectio, qualis illa Dauid:

2.Reg 2. *Confortentur manus vestræ, & estote filij fortitudinis: licèt enim mortuus sit dominus vester Saul, tamen me vnxit domus Iuda in Regem sibi.*

Quibus certè in verbis tacita quædam tuendæ gentis promissio inest; cui si accedat fida custodia, expletaq. pollicitatio, miris incrementis gubernator augetur, vt patet ex illo:

2. Reg. 3. *Facta est ergo longa concertatio inter domum Dauid, & inter domum Saulis: Dauid proficiens, & semper se ipso robustior, domus autem Saul decrescens quotidie.*

Obseruandum hìc è primo

gubernatoris orſu ſubditos conc cipere ſenſum, quem vix vnquã deponant, timoremq. principio incuſſum tragicam ruinam portendere. Potuit certè, debuitq. Roboam ipſo in regni primordio animos deuincire miti reſponſo, vbi populus imperium Salomonis grauiſſimum leniri poſtulauit: at durè reſpondit, & infauſtum exordium populi defectio excepit. Ergo animi ſub initium conciliandi ſunt. 3. Reg. 12.

Tanquàm inter æquales agendum. Cap. IV.

MAieſtas inuiſa, humanitas grata, mortalibus eſt, meritoq. ſcriptum:

Rectorem te poſuerunt? noli extolli: eſto in illis quaſi vnus ex ipſis. Eccleſ. 32.

Maie-

Maiestas timoris, humanitas amoris; genitrix iure appellatur: atque idcirco, qui bene imperant, in humanitatem verbis, actibusq. propendent, vt vulgò inter æquales versari videantur. Sic Paulus, cùm scriberet Romanis in hæc verba:

1. Rom. 1. *Desidero videre vos, vt aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis, ad confirmandos vos.*

Quę quidem verba magisterij grauitatem olere videbantur; statim, ne quid grande iactasse crederetur, sic seipsum interpretatus est:

Idest simul consolari in vobis per eam, quæ inuicem est, fidem vestram, atque meam.

Quasi planius ita effaretur: Scripsi, velle me vobis aliquid instructionis impertiri, non sanè quòd ipse me vobis præfe-

ram;

ram ; sensus ergo meus est, optare me vobiscum familiariter agere, vt velut æquales mutua fidei ostensione recreemur. Ceterùm Christi post lotionem pedum discipulos admonentis exemplum efficacissimum est. Nimirum ait :

Vos vocatis me, Magister, & Domine : & bene dicitis, sum etenim. Io. 13.

Quibus ex verbis planè deduci potuit, debere discipulos demissiùs multò agere, quàm ipse fecisset : & tamen, velut æqualis intulit :

Si ergo ego laui pedes vestros dominus & magister: & vos debetis alter alterius lauare pedes : Ergo qui præest, velut æqualis agat, nisi vbi ratio ipsa grauitatem exigit, & quodammodo extorquet, quæ certè doctrina

ad flectendos animos vim habet immensam.

Dissimulandum, si non omnes acquiescant. Cap. V.

BOni gubernatoris est, omnium captare beneuolentiam, vt omnes flectat ad honestum: ferre verò patienter, dissimulareque, si non omnes applaudant: processu quippe temporis dura pectora mulcebit. Profectò postquàm Sauli acclamatum fuit, Viuat Rex, populusq. ab Samuele dimissus domos proprias repetiuit; non euestigiò vniuersi acquieuerũt, sed, vt sacer textus habet:

1. Reg. 10. *Abijt cum eo pars exercitus, quorum tetigerat Deus corda. Filij verò Belial dixerunt: Nũ saluare nos poterit iste? & despe-*

xerunt eum, & non attulerunt ei munera: ille verò dissimulabat se audire.

Profuit verò simulatio; nam paulò post vniuersus Israel miro concursu Saulem in bellum subsequitur, sicut scriptum est: *Et egressi sunt quasi vir vnus.* 1. Reg. 11.

Et quidem tunc Saul piè, ac prudenter egit, vt in exemplum proferri queat, cùm vitæ puritate niteret, consilioq. diuino regeretur, nondùmq. desipere cœpisset: prætérquam quòd doctrina hæc à bonis Prælatis, Principibus, Prætoribus, & quouis nomine Præfectis passim exercetur, vt opportuna simulatione de subditorum animis antè rigentibus, postea flexis illustres victorias referant, quarum exempla ętate quoque nostra mini-

mè deſiderantur, ſiue togam, ſiue militiam, ſiue monachorum clauſtra ſcrutemur.

Subditorum ingenia principiò exploranda. Cap. *VI.*

FAmiliare eſt ijs, qui piè ac prudenter præeſſe cupiunt, ingenia ſubditorum explorare; vt quemque ſuauiter ducant: neque enim militarẽ animum ciuilibus, neque ciuilem militaribus exercitijs addicere ſapientis gubernatoris eſt. Hunc philoſophia, illum iuriſprudentia, alium muſica, natiuo quodam voluptatis genere trahit; velleq; ingenia ſic affecta aliorſum abducere, violentum præfecturæ genus eſt, quod bona ſemina naturæ opprimit, feracemq; terram reddit effœtam.

Quocirca gubernator quiſque non aliorum relatu modò, ſed periclitatione propria ſubdito-rum propenſiones internoſcere curet: & cuique functiones eas credat, in quas pronior, & ex-peditior eſt, vt Deo propenſio-num honeſtarum ſatori con-gruat. Profectò Prælati mini-mè pauci hac tempeſtate ex hoc capite laudem multam promerentur, & ingenia pro naturæ ductu expolientes, viros eximios appoſita cultura pro-creant, quos Eccleſia honore digniſſimos cenſet. Quinetiam ethnici ipſi hoc ingeniorum examen indicarunt, ſuaſeruntq. vt liquet ex illo:

Excudent alij ſpirantia mol-liùs æra,
Credo equidem viuos ducent de marmore vultus,

Orabunt alij causas, cæliq. meatus
Describent radio, & surgentia sydera dicent
Tu regere Imperio populos Romane memento, &c.

Quasi poëta luculentiùs diceret: Obeant alij functiones alias pro ingenio quisque suo; tu verò, Ciuis Romane, qui ad imperium natus videris, imperio assuesce.

Subditi priuatim monendi.
Cap. VII.

FRequenti experimento compertum est, communes adhortationes cum priuatis conferri non posse, si subditorum instructio, vtilitasq. spectetur. Illa quippe viuæ vocis energia non vaga, & indifferenter effu-

ſa, ſed ad vnum hominem permulcendum, roborandum, vel erudiendum intenta, efficaciùs multò animum mollit, flectitq. quò velis. Nimirum peculiaris eſt amoris index, nemoq. adeò ferus eſt, qui ſe priuato beneuolentiæ ſignificatu tantillum vrgeri non ſentiat, fiatq. ad ſubdendum collum aliquantò facilior, & ad correptiones, vel monita manſuetior. Obſeruauit hoc Apoſtolus, vt patet ex illo:

Quoniam per triennium nocte & die non ceſſaui cum lachrymis monens vnumquemque veſtrum. Act.20.

Quod Apoſtolicis viris altè impreſſum eſt. Quinetiam non viri Apoſtolici, vt Epiſcopi, Monachorumque Prælati ſolùm, ſed Principes quo-

que sæculares, militumq; ductores eam doctrinam communi ductu prudentiæ obseruant, quæ sine graui communis boni decremento negligi nequit. Verùm hìc annotandum, priuata monita, quæ nihil nisi blandum præferunt; crebra esse debere, nec indigere vsqueadeò expensis verbis, aut sententijs: illa verò, quæ ad inferendam correptionem destinata & proinde aculeata videntur, multa esse meditatione libranda, rariusque adhibenda, ne animos exacerbent.

Rationes humanæ diuinis admiscendæ. Cap. VIII.

Optanda, sed non exigenda est à populo, vel familia summa perfectio, quæ à paucis

conquiritur, & à paucioribus paratur. Quocirca bonus, sapiensq. gubernator rationibus humanis plerumque conuestit, quod subditis demandat, licèt impurum quid videatur, eiusmodi rationibus animos vrgeri, quos Dei solius intuitu agi, foret honestius. Sic hominem gloriæ cupidũ ad Dei cultum non ex sola rei honestate, sed ex adiuncta nominis claritate, quæ inde solet oriri, permouere viri prudentis est: experientiaq. constat, industriam hanc sæpe profuisse, non modò vt subditi res arduas impigrè aggrederentur, sed vt temporis processu affectum repurgarent, persequerenturquè rationibus diuinis innixi, quod humanis extimulati cœperant. Neque ideò doctrina hęc à viris Chri-

ſtianis reſpuenda, quòd ea homines Chriſti exortes familiariter vſi fuerint: ſcopus quippè ſtudia diſcriminat. Illi ſcilicet profanè doctrinam vſurparunt, vt patet ex illo, qui gloria propoſita fęmineum animum, ſic ad ſua vota flectebat:

Ibis Dardanias ingens regina per Vrbes:
Teque nouam vulgus credet adeſſe Deam.

Et ex illa, quæ virilem animum perſimili ſcopo ita demulcebat:

Quando erit, vt condas inſtar Carthaginis vrbem,
Et videas populos altus ab arce tuos?

At ſcopus Chriſtiani gubernatoris pius eſt, prudentiaq. ductrice ſubditorum ingenijs,

& affectibus ad pietatem colendam vtitur: qua quidem obseruatione inepta coaptat, & deformata reformat.

Irati placandi. Cap. IX.

SAtis crebrò intemperantes, vel grauiter affecti subditi non æquè ac decet, eos qui præsunt, venerantur, verbisq. ac incompositis motibus insolescunt: qui si obiecta maiestate asperè reijcerentur, peius ineptirent, persimilesq. euaderent commoto mari scopulis illiso, atque recusso, ac proinde spumas agenti, strepituquè multo excandescenti. Hos ergo leniter accipere, suauitatequè multa delinire prudentis gubernatoris est, vt mitescant non absimiles mari, quod post-

quàm extumuit, ad mollis arenæ in littore iacentis tactum ſe ſe placido lapſu demittit. Rectè ſcriptum:

Prou. 15 *Reſponſio mollis frangit irã: ſermo durus ſuſcitat furorem.*

Quocirca ſapiens gubernator leniter reſpondet iratis, nequè illorum verba trutinat: dictitatq. ſubridens, credere ſe eos, vbi ira reſederit, aliter opinaturos, & vnam fore omnium ſententiam, interimq. ſatius eſſe rem differre, aliaq. id genus, quæ nequeunt certo numero comprehendi.

Mœſti exhilarandi. Cap. X.

MOeſtitia, vbi populum, vel familiam inuaſit, animos hebetat, & contrahit, corporaq. torpore multo retardat,

ne munia obeant, & expeditè obſequantur, atque adeò ſo lerter præcauenda, vel depellenda eſt. Remedium præſentaneum eſſe ſolet lætus gubernatoris vultus, vt ex vna Dauidis poſt Abſalonem cæſum liquet hiſtoria, in hæc verba:

Nuntiatum eſt autem Ioab, quod rex fleret, & lugeret filium ſuum: & verſa eſt victoria in luctum in die illa omni populo; & declinauit populus in die illa ingredi ciuitatem, quomodo declinare ſolet populus verſus, & fugiens de prælio. 2. Reg. 19

Ecce quàm efficax eſt vultus gubernatoris mœſtus, qui exercitum parta victoria exultantem deijcit. Nouit hoc rei benè conſultus Ioab, cuius admonitu rex deterſis lachrymis, exutaq. veſte lugubri in publi-

cum prodiens, victorem populum expeditum, & alacrem mira celeritate conciuit, sicut scriptum est:

3. Reg. 19 *Surrexit ergo rex, & sedit in porta: & omni populo nuntiatum est, quod rex sederet in porta: venitq. vniuersa multitudo coram rege, &c.*

Ceterùm læto gubernatoris vultui ars quædam ad excogitandos inducendæ, augendæq. lætitiæ modos adijcienda est, qua plurimùm excellunt Prælati numero pauci, quos spiritus instruxit diuinus, cuius capitalis inimica mœstitia est. Hi, vbi quempiam vel natiua, vel acquisita melancholia ægrum, vel fortuitò afflictum animaduertunt, peculiari cura ei adesse, solari, à laboribus quoad licet, eximere assue-

ſcunt, vt animus mœroris collectione diſcuſſa, ad virtutem colendam fiat expeditus, & alacer.

Ante correptionem animi demulcendi. Cap. XI.

GRauiter ſubditis nocet, qui parùm prudẽter correptionem infert: mox quippe ac animus aculeum correptionis exertum, nulloq. molli operimento cernit obtectum, contrahit ſeſe ductu naturæ, quæ aſperitatem horret. Quamobrem lenia primùm verba promenda, beneuolentiaq. amanter valde captanda, ſtatimquè adhibenda correptio: quæ tametſi dura, concepta iam amoris perſuaſione libenter, vel patienter ſaltem accipitur.

Doctrinã certè hanc Deus ipse luculento commendauit exemplo, cum Nathan Prophetam submisit, qui Dauidem ob adulterium, homicidiumq. corriperet. Propheta scilicet, ne Regem exasperaret, parabolam præmisit, qua saxa molliret; Regiq. molli laqueo parabolæ capto, hæc verba Dei nomine subtexuit:

2. Reg. 12. *Ego vnxi te in Regem super Israel, & ego erui te de manu Saul, & dedi tibi domum domini tui, & vxores domini tui in sinu tuo, dediq. tibi domum Israel, & Iuda: & si parua sunt ista, adijciam tibi multò maiora.*

Exordiũ hoc melle dulcius est, quo feræ sæuissimæ mansuescerent; animoq. iam molli adhibetur correptio in hęc verba:

Quare ergo contempsisti verbum Domini?

Sic Dauid conuictus, intimoq; dolore correptus est, vnde vox illa erupit,

Peccaui Domino.

Hic fructus porrò suauissimus maturæ correptionis est.

Sæpe parcendum. *Cap. XII.*

QVàm sit prudenti, pioq. gubernatori consentaneũ, sępe ignoscere, ex ipsa Dei prouidentia, qua mundum administrat, perspici potest. Perspicitur quoque ex oraculo illo per Christum reddito:

Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies. Matth. 18.

Res planè comperta est, cui nemo refragetur, nisi, qui se mortalem, fragilemq. non me-

minit. Vel ipsi ethnici naturæ lumine ducti in hanc sententiam, tanquàm dijs suis confictis probatam conspirauere, vt cecinit ille:

Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat
Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.
Nunc vbi detonuit, strepituq. exterruit orbem,
Purum discussis aëra reddit aquis.

Quibus in verbis illud obseruatione dignũ videtur, quòd Iuppiter inducitur territãs homines, vt formidine coerceat, quos punire nollet. Atra nubes quasi Iouis irati subsellium, pingitur, vnde horrendo cum fragore, multiplici crepitu fulmina vibrat, rutilatq. per quosdam hiatus discissæ nubis, vt

æquis potius ruentibus, quàm influentibus mortales obruere velle videatur: & tamen mox sereno cœlo velut arridet. Appositum sanè commentum, quod bonis gubernatoribus congruere, nemo inficietur.

Punitio differenda. Cap. XIII.

QVod Imperatores laudati in expugnandis hostium vrbibus moliuntur, vt iteratis militaris disciplinæ versutijs excidium, cædemq. procrastinēt, deditionem expectantes, hoc boni gubernatores in Rep. familiaquè conantur; atque adeò non parcunt modò, quod ad præcedentis capitis doctrinā spectat; sed vbi parcendum non est, pœnam, quoad fieri potest, prorogant, ne punien-

di cupidi videantur. Qua sanè in re consentiunt Diuinæ Maiestati, quæ vlciscitur serò, vt iam in prouerbium abierit, (Plutarchus sic librũ inscripsit) *Sera Numinis vindicta.*

Ratio suffragatur, nam si pœna properè irrogetur, infertur plerumque damnum, quod repensari nequeat: quod è maturo vindictæ consilio non imminet. At non proinde pęna ita proroganda, vt licentia ingruat.

Abutentes venia plectendi.
Cap. XIV.

AB ineunte mundo familiare Deo fuit, prius benefacere, ingratos pòstmodùm, ac proteruos plectere. Quod tum alibi, tum in parabola ser-

ui nequam perſpicuè ſatis oſtē dit, vbi hominem ingratum, immemorem indulgentiæ recenter acceptæ, grauiter obiurgat in hunc modum:

Serue nequam, omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me: nonne ergo oportuit, & te miſereri conſerui tui, ſicut & ego tui miſertus ſum? Matth. 18.

Hæc obiecit ſeruo ad iudicium reuocato, quòd clementia diuina abuſus eſſet: & mox,

Tradidit eum tortoribus. Ibid.

Hæc boni gubernatoris inſtructio eſt, decoruſq. ordo, vt impenſa, neglectaq. beneficia ſubſequatur vltio, cui viam ingrati animi ſternunt, ſuoq. ſe gladio iugulant.

Cri-

Criminum rei cadendi.
Cap. XV.

IIs, qui peccando ſibi duntaxat nocent, facilè ignoſcere; de ijs verò qui multiplici crimine Reip. officiunt, pęnam ſumere par eſt: nam venia, quæ Reip. perduellibus indulgetur, non clementiæ, ſed iniuſtitiæ, ignauiæ, vel negligentiæ tribuitur. Sic Dauid:

Pſ. 100. *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ: vt diſperderem de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.*

Euigilabat ſcilicet, vt inopinos malefactores caperet, ac nece illorum vrbem expiaret, quæ alioqui multis criminibus ſorderet. Hæc Rex ille, qui cùm mitiſſimus eſſet in eos, à qui-

bus ei irrogabatur iniuria, seuerè in Reip. hostes animaduertere consueuit.

Leuiora multa consultò dissimulanda. Cap. XVI.

EXpedit pleraq. leuia non patienter ferre tantùm, sed ea velut incognita præterire; ne gubernator occasionum vltricis iustitiæ captator videatur, fiatq. proinde inuisus, vnde peiora contingant. Hinc efficitur, vt Prælati à prudentia celebres, verbis artificiosè cõpositis, leuiorum culparum, quarum conscij sunt, ignorationem crebrò confingant, tum ne impunitas concessa, sed fortuita credatur, tum etiam ne subditorum ceruicibus incumbere, & ab eis summum ius exi-

gere velle existimentur, quod animi subditorum horrent. Profectò Christus Apostolos rudes; imperfectosq; tulit, nec leues culpas, quas nonnunquã admittebant, exprobrare, seu pensitare consueuit, licèt eos interdum suauissimè potiùs instrueret, quàm corriperet: quod ex ipso euangelico textu perspici potest.

Populo satisfaciendum.
Cap. XVII.

EVenire solet, vt perturbatus populus suspicione vexetur, quæ alienet animos, dum auctoritate gubernatoris scelus aliquod perpetratum coniectat. Quo in euentu pij, ac prudentis gubernatoris munus est, suspicionem serio ali-

quo actu abolere, atque ita se gerere, vt omnino persuadeat, se culpa vacare. In hunc modũ Dauid, cùm injussu ipsius, Ioab, & Abisai interfecissent Abner præfectum militiæ Saul, quem honore afficere debuerant, solemni funere elatum, ac tumulatum fleuit, populumq; ad lachrymas permouit, iurauitq: ante solis occasum se fore ieiunum, ad sensum doloris, innoxij hominis morte conceptũ exprimendum, quo quidem luctu se necis auctorem non fuisse conuicit, vt ex his sacri textus verbis liquet;

Omnisq; populus audiuit, & placuerunt eis cuncta, quæ fecit rex in conspectu totius populi. Et cognouit omne vulgus, et vniuersus Israel in die illa, quoniam non actum fuisset à rege, vt occi- 2. Reg. 3.

deretur Abner.

Nocet, vel leuis ſuſpicio ſiniſtra de integritate gubernatoris in vulgus illapſa: quocirca quantocyus expungenda eſt. Cauendum tamen, ne gubernator exoſus irato populo ſeipſum obtrudat. Qua quidem in re Paulum imitari decebit, qui, cum Epheſiorum vulgus à quodam Demetrio concitatum aduerſus Apoſtoli ipſius doctrinā vehementer clamitaret,

Act. 19. *Magna Diana Epheſiorum*;

Morem geſſit diſcipulis, & nonnullis Aſiæ principibus rogantibus ne ſe daret in theatrum, cùm eius tanquàm odioſi hominis præſentia, & adhortatio importuna, & periculoſa videretur. Sic prudens gubernator ab intempeſtiua efferati populi admonitione abſtinet,

alioſq;

aliosq; submittit, qui, grati cùm sint, vulgus pacare studeant, donec ipse animos iam sedatos affari, ac permulcere queat.

Quæ agenda sunt nō facilè prænuncianda. Cap. XVIII.

VIr sapiens non leuiter prænunciat quæ agere constituit, cùm consilium mutare, vel imperfectū opus relinquere, vel cœptum corrigere, plerumque contingat: quo in euentu triplici, satius est rem non vulgasse. Accedit boni propositi spes sæpe frustrata. Accedit cautio, ne bona cœpta à maleuolis intercidantur. Accedit deniq; admiratio perfecti operis velut repente nati. Sunt & alia prudentiæ capita ad rē hanc confirmandam opportu-

na, quibus efficitur, frequentius peccari lingua exerta, quàm cohibita. Ergo vbi res maturuerit, tempeſtiua detectio eſt: dum verò obnoxia eſt mutationi, prudentiùs reticetur.

Abuſus extirpandi. Cap. XIX.

NVllus ager adeò felix eſt, qui inter bonam ſegetem, carduos aliquot, loliumq; vel modicum non refundat, vt cultori opus ſit, noxium terræ feracis partum reuellere, cauto, ne bonis ſeminibus officiat. Quocirca gubernator prudens, mox ac populi, familiæuè abuſus deprehendit, animum appellit ad eos euellendos, cauetq; quàm ſerio poteſt, ne bonis moribus ſeueritate noceat. Atque ideò leuiter incipit illam velut

ſyluam ſenticoſam apprehen-
derè, & à bonis plantarijs ocu-
latè diſcernere, vt adhibito poſt
modùm conatu, illæſo tritico
zizania eradicet. Non ergo im-
petus ſub initium faciendus, nõ
acriter perſtrependum, ſed ſua-
uitate multa animi permulcen-
di, vt vim poſtea factam; vel
admotam quaſi falcem patien-
ter, vel etiam alacriter ferant.
Profectò inſignis prudentię ar-
gumentum eſt, populum fami-
liamuè in morem vnum diu in-
cumbentem aliorſum vertere,
quaſi dicas, fluuium alueo vno
decurrentem aliò ducere: quod
implorato Dei auxilio, adhibi-
toq; ſenum conſilio tentandum
eſt.

Boni mores inducendi.
Cap. XX.

NOn hìc consulitur legislatio, quæ, quò parcior, eò solet esse salubrior, sed modus quidam populum, familiamuè ad pietatem, non tam verbo, quàm exemplo permouendi, quem pij ac prudentes gubernatores obseruant. Profectò Imperator, qui in Vrbis obsidione versatur, cernitq; ad capiendam Vrbem opus esse, syluam cædere; vel expleta fossa viam exæquare, non mandato, sed exemplo rem conficit, si tantum ipse primus excidat, vel accepto ligone terrā effodiat. In hunc modum, qui bene præsunt, dum morem aliquem bonum animis subditorum ingenerare cupiunt, taciti primùm

ipsi

ipsi rem auspicantur, eoq; ipso populum ad rem eandem vehemẽter afficiunt, siue, de eleemosyna eroganda, siue de hospitalibus domibus extruendis, siue de tradendis nuptui virginibus, siue de spiritualibus exercitijs frequentandis sermo fiat: quod vtinam Lector expendat.

Consiliarij pij ac prudentes asciscendi. Cap. XXI.

QVi Remp. familiamuè gubernat, sæpe velut nauclerus inter Oceani vortices, cœlo nubibus obducto, ventis sæuiẽtibus, & imminente naufragio anceps, inopsq; consilij hæret, & quò se vertat ignorat. Subeunt cogitationes variæ, coniecturæ, suspiciones, multiplicesq:

cesq; animi motus; qui absq; fido consiliario minimè sedantur. Exquirendi ergo viri, quos pietas prudētiaq; commendet: nam si desit alterutrum, integritas ad consilium requisita obtruncatur, cùm pietas voluntatem, prudentia intellectum instruat, & pars vtraque ad bene consulendum coëat. Quod gubernatores laudàti percallētes, inculpatos senes à consilijs habere solent, senes ob experientiam prudentiæ parentem, inculpatos ob exemplum pietatis ex vitæ candore ortum: neque enim impura vasa purū liquorem euergunt. Non defuit Achitophel experiētia, adeoq; consilij fama claruit, vt tanquā oracula Diuina eius responsa acciperētur, aiente sacro textu:
2. Reg. 6. *Consilium autem Achitophel,*

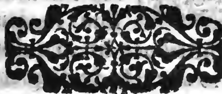
quod

quod dabat in diebus illis, quasi si quis consuleret Deum.

Defuit autem ei pietas, vt liquidò perſpicitur ex turpiſſimis conſilijs, quibus Abſalonē inſtruxit, vt pijſſimum patrem exturbaret à regno: atque adeò arte, quam profitebatur, captus eſt: nam cùm ferre non poſſet Chuſai conſilium ſuæ ſententiæ præferri,

Suſpendiò interijt. 1.Reg. 6.

Ergo experti pijq; conſiliarij perquirendi.

PARS TERTIA.
DE SELECTIS NONNVLLIS,

quæ meritum, beneuolentiam, & nominis claritatem gubernatori conciliant.

Nulla personarum acceptio. *Cap. I.*

ERMVLTA gubernatori occurrunt, siue in deferẽdis honoribus, siue in muneribus distribuendis, in quibus intentio ab recto detorqueri, animiq; candor fœdari potest occasione cognationis, amicitiæ, vel affectus immodici, qui vltra metam rationis exultet. Qua-

propter omnia rationum momenta pensitanda, vt virtuti honor; ac munera congruant: isq; alijs præferendus, quem auctiora merita commendant. Qua sanè in re optimè de Rep. merentur, qui monitores, ac deprecatores importunos sic audiunt, vt nequaquam exaudiãt, quod viros sapientes proculdubiò decet. Profectò Salomon matrem quoque propriam pro Adonia precantem reiecit: Exemplarq; nostrum Christus Zebedæi filios primarum sediũ postulatores graui responso fregit. Sic bonus gubernator, vt idoneus meritorum expensor; inepta postulata repellit.

Munerum repulsa. Cap. II.

INter corruptelas, quibus bonæ gubernationis forma foe-

datur, munerum recenſetur acceptio, quæ animum emollit, & à recto æquitatis ſtatu flectit, vt nimis tritum, ac vulgatum eſt. Quamobrem manus excutiendæ, ne inquinetur animus, quod obſeruaſſe videtur Iob, incorruptus princeps, his verbis:

Iob.31. *Si in manibus meis adhæſit macula; ſeram & alius comedat, & progenies mea eradicetur*.

Imprecatur ſibi, ſi eius culpę reus ſit, grande malum, quod ſerpat in poſteros, tanquam ſubnotet, gubernatores indignos corrumpi muneribus gratia ſobolis, quam locupletare geſtiunt. Optandum, vt munera tanquam exitialia ſpicula animus extimeſcat, malitq; pietatis, ac iuſtitiæ cultu, quàm auro diteſcere.

Audientia facilis. *Cap. III.*

FAcilitas audientiæ commẽdatur; vt gubernator ametur, dum subditos benignè acceptos, ac dimissos sibi cordi esse demonstrat. Compertum est quippe, difficultatem in hoc genere prętextam populo, familiæq; ingratam accidere, additis querimonijs, quod non pateat aditus ad eum, qui ex officio eiusmodi labori obnoxius est. Rem expendisse videtur S. Ambrosius, de quo S. Augustinus:

Non enim vetabatur quisquã ingredi, aut ei venientem nuntiari mos erat. Lib. 6. conf. c. 3.

Quòd si hęc nimia facilitas censeatur, certè id saltem hoc, exemplo conficitur, vt guber-

nator audientię postulatores non ægrè admittere debeat: quæ quidem doctrina diuinæ charitati, qua gubernator debet excellere, consentanea est: præterquàm quòd Ethnici principes politica dumtaxat ratione ducti, vt Philippus Macedonum Rex, & Vespasianus Imperator, alijq. nonnulli neminem ab audientia excludere consueuere.

Grauiorum duntaxat reseruatio. Cap. IV.

NEgotia plurima, grauiaq; ab homine vno quantumuis perspicaci, atque solerti vix prudenter geri possunt: quapropter boni gubernatoris est, rerum momēta perlibrare, alijsq. credere, quæ ipse, vel minimè,

vel

vel imperfectè conficeret. Erat ſanè Moſes vir ſapientia inſtructus diuina: & tamen cùm eius cognatus Iethro dies totos pro tribunali ſedentem, & à populo circumdatum cerneret, ait:

Quid eſt hoc, quod facis in plebe? cur ſolus ſedes, & omnis populus præſtolatur de mane vſque ad veſperam? Exo. 18.

Et paulò poſt:

Non bonam, inquit, rem facis: ſtulto labore conſumeris.

Hęc Iethro: cui auditis, quas prompſit, rationibus, Moſes acquieuit, conſtituitq. miniſtros, qui, vt ſacer textus habet,

Iudicabant plebem omni tempore: quidquid autem grauius erat, referebant ad eum, faciliora tantummodò iudicantes.

Profectò gubernator, qui omnia quoque leuiora diſquirere

pergit, imperfecti operis auctor est, & dum nihil exactè pertractat, sibi cõflat inuidiam; quod nemini fidem habere videatur. Hinc efficitur, vt viri prudentes, qui supremè præsunt, inferiorum præfectorum actibus sese non obtrudant, quod laudati regiminis argumentum est.

Grauiorum demandata cura:
Cap. V.

GRauiora interdum demandare opus est, ad quorum expeditionem perspectæ fidei, ac prudẽtiæ viri seligendi: quibus ampla impertienda facultas, vt pro arbitratu quoque suo, quæ in rem præsentẽ quadrent, ex multiplici circumstãtia gubernatori incognita decernant. Nam in referendis ad

gubernatorem rebus multum plerumq. ineſt dãni; occaſioq. dilapſa reuocari nequit. Doctrinam verò hanc adeò viri ſapiẽtes obſeruant, vt non modò fidis, prudẽtibuſq. delegatis copiam decernendi faciant, ſed puras etiã chartas ſubſcriptas, & ab eis perſcribendas, & obſignandas, vbi occaſio id exegerit, concedant. Tantæ ſcilicet digna auctoritatis fides prudentiæ ſociata cenſetur.

Salubrium monitorum acceptio. Cap. VI.

NEc regem, nec prætorem, neque patrem familias dedecet admoneri: decetq. maximè prudenti admonitioni acquieſcere, ne durum euadat imperium. Si enim, qui præeſt,

bonos monitores arceat, ipse sibi oculos eruit, vel obstruit, qui solus omnia peruidere nequit. Solent autem viri grauiter commoti acriùs, quam alij, consilia bona respuere, eo scilicet tempore, quo, cùm sint velùt mentis impotes, maximè consilijs indigent. Tunc ergo passiones irritatæ compescendæ, animusq. ad salubria monita coaptandus est. Quod præclaro astruxit exẽplo Naaman princeps militiæ Regis Syriæ: qui cùm ab Eliseo Propheta non tam liberaliter, ac ipse putarat, acceptus fuisset, iussus per nuntium Iordanem petere, iratus primùm, monitisq. statim correctus sic a sacro textu describitur:

4. Reg. 5. *Cùm ergo vertisset se, & abiret indignans, accesserunt ad*

eum serui sui, & locuti sunt ei: Pater, & si rem grandem dixisset tibi propheta, certè facere debueras: quantò magis quia nunc dixit tibi, lauare, & mundaberis?

Verbis his mites præbuit aures, vt peruincunt adiecta mox verba:

Descendit, & lauit, &c.

Et Iordane ablutus mirificè detersus, & persanatus est. Hic fructus cordati viri, cuius animo consilia bona sine renisu imprimuntur.

Iusta operariorum merces.
Cap. VII.

QVi proprias locant operas ad principum domos extruendas, vel colendos agros, cùm vulgò inopes sint, ac in

diem viuant, non absque turpi iniustitiæ nota, egestate confici sinuntur mercede dilata: duriorq. repulsa est, quàm si à priuatis hominibus reijcerentur, interim dum repetendæ mercedis causa libellos supplices porrigunt; ac imperiosè abiguntur. Bonus gubernator ab eiusmodi culpa longè absistit, quod de se Iob in hunc modum profitetur:

Iob.31. *Si aduersum me terra mea clamat, & cum ipsa sulci eius deflent: si fructus eius comedi absque pecunia, & animam agricolarum eius afflixi: pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina.*

Terra ab operarijs sudore respersa clamitare, sulciq. multo cum conatu laboriosè proscissi deflere dicuntur; cùm is;

qui præest ad clamorem, & fletũ agri cultores dirè perurget. Quod verò de terræ cultura assertum est, idem de quibusuis alijs laboribus pretio repensandis asserendum: cauendumq; ne Deus inopum clamoribus velut excitatus iniquos gubernatores seuera vltione percellat.

Iuditium alijs delatum in subditorum postulatis.

Cap. VIII.

NOn fert æquitas, vt dum ab eo, qui præest, subditus iure quicquam exigit, abutatur ille potentia, indecorumq. putet, aliorum arbitrio subdi: quod mirificè expendit, amplificauitq. Iob his verbis:

Si contempsi subire iudicium cum seruo meo, & ancillæ meæ, Iob. 31.

cùm disceptarent aduersum me. Quid enim faciam; cùm surrexerit ad iudicandum Deus? & cùm quæsierit; quid respondebo illi? Numquid non in vtero fecit me, qui & illum operatus est: & formauit in vulua vnus?

Hęc sensit, præstititq. bonus Princeps Iob, a cuius integritate longe absunt, qui famulos, popularesuè creditores tetricè reijciunt, & iure violato men ses totos eliminant. Dira repulsa est, quam Deus non sinet inultam.

Nulla subditorum oppressio.
Cap. IX.

BIfariam opprimuntur subditi, aut legibus, aut oneribus, qualia dixerim vectigalia, duraquè obsequia: legibus con-

ſcientiæ, oneribus corpora præ grauantur. Vterque oppreſſionis modus ſæuitiam præfert, quam perhorreſcit animus. Quamobrem boni gubernatoris eſt, leges paucas, ſuaueſq. ferre, vectigalia leuia imponere, faciliaq. obſequia iniungere, quæ ſubditi minimè detrectent. Et quidem doctrina hæc grauiſſimo aſſeritur teſtimonio Chriſti Phariſæos ſuggillantis in hæc verba:

Alligant onera grauia, & importabilia, & imponunt in humeros hominum. Matth. 23.

Turpe vitium ijs, qui è cathedra Moyſi populo præſidebant: turpiusq. ijs, qui Chriſtiano more præeſſe debent: quippè Chriſti

Iugum ſuaue, & onus leue eſt. Matth. 11.

Con-

Conqueſtus eſt Ieremias, quòd in captiuitate Babylonica nimiùm durè populus tractaretur, hoc lamento:

Thren. 5. *Laſſis non dabatur requies.*

At populus Chriſtianus ingenua Chriſti libertate donatus eſt. Etenim fragilitate hominum expenſa, æternæ ſalutis viam, vt arduam, difficilemq; pauci metiuntur, tametſi à clementi gubernatore ducantur: quid ergo ſi ex præfectura ſit via ſalutis aſperior?

Nulla mandata rationi diſſentanea. Cap. X.

QVæ rationi conſentanea non ſunt, à gubernatore imperari non decet: hoc quippe imperandi genus metam excedit, neque à ſubditis æquo

animo ferri poteſt, quod ex Nabuchodonoſor hiſtoria perſpicitur. Cùm enim Rex is ſomniaſſet prodigioſum quiddam; cuius memoria exciderat, cuperetq. meminiſſe, accitis ariolis in hunc modum locutus eſt;

Niſi indicaueritis mihi ſomnium, & coniecturam eius, peribitis vos, & domus veſtræ publicabuntur. Dan. 2.

Stultum ſanè imperatum: quod Chaldæi minimè ſiluerunt, vt patet ex his eorum verbis:

Non eſt homo ſuper terram, qui ſermonem tuum, Rex, poſſit implere: ſed neque Regum quiſquam magnus & potens, verbum huiuſcemodi ſciſcitatur ab omni ariolo, mago, & Chaldæo.

Præmiſerant coniectores hi:

Dic somnium seruis tuis, & interpretationem eius indicabimus:

Quod profectò rationi consonum videbatur: at & somnium ab eisdem exprimere velle, necemq. propterea minari ἄλογον visum est. Porro si carpi debent, qui rationi aduersa præcipiunt, quid opinemur de ijs gubernatoribus, qui subditos incusso timore ad homicidia, ad sacrilegia, & ad omne denique maleficium impellũt? Deus vltor est, non impune ferent.

Otij probibitio. Cap. XI.

TErra pinguis, & ferax, nisi proscindatur aratro, bonamq. sementem concipiat, aculeatas herbas, steriliaq. vir-

gulta profert. Sic subditi bonæ indolis nisi exerceantur, excolanturquè vepres vitiorum, & noxias malarũ consuetudinum plantas ferunt, quæ ferro seueræ disciplinæ pręcidendę, vel punitionis igne absumẽdæ sint. Quapropter otium, quo animi inculti syluescunt, interdicendum, dandaq. opera, vt semper boni quicquam cogitetur, agaturq. quod ad virtutis cultum, & inertiæ depulsionem, conferat. Hoc profectò monitum vel viris vitæ sanctimonia claris, ipsisq. monachis contemplationi deditis, qui minùs timere possent, cordi est: quantò ergo strenuiùs obseruãdum, vbi gubernator cernit, populum, familiamq. torpentem, nihil pium, vtilevè moliri, sed instar Vrbis muris minimè se-

ptæ hoſtium direptioni patere?

Præfixa vanis ſumptibus meta.
Cap. XII.

AMpla patrimonia; redditusq. pingues populi, vel familiæ vanis expenſis prodigi ſolent; vt paſſim cernitur, vbi veſtimenta holoſerica, opere phrygio picta, auroq; intertexta, & limbis vario pretioſorum lapillorum flore diſtinctis ornata in morem inducuntur, vbi aulæ apparatus, & menſæ lautitia certatim exquiritur, alijq; id genus ſumptus factitantur. Quamobrem boni gubernatoris partes ſunt, luxum præſecare, metamq. præfigere, quæ neque ſordidum quid admittat, neque decentem cul-

tum, & ornatum excludat: atque in hunc modum decoro seruato, opes ad Reip. & familiæ bonum promouendum, & arcenda mala, liberalitatemq. exercendam suppetunt: neque enim sumptibus parcendum, vt inutiles thesauri condantur, quibus auaritia vires acquirat.

Peculiaris familiæ cura. *Cap. XIII.*

LEx diuinæ charitatis, porrectis quasi brachijs omnes amplectitur, & neminem à beneficentiæ consortio repellit: ceterùm nemo vnquam dissentiet, domesticos à quibus rependitur quotidianũ obsequiũ, laborque multiplex suscipitur, externis præferendos. Dolendum quippè, plerosquè huius-

modi viros bonos, perenni famulatu consenescere, neque vel mediocrem remunerationem accipere, vt ætate grauiter affecta requiescant, &, quod cupiunt, tranquillè defungantur. Profectò Apostolus rem hanc introspexit, ac exprompsit alto cum sensu, vbi dixit:

1. Tim. 5. *Si quis autem suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.*

Non potuit domesticorum incuria significantiùs damnari: neque hoc loco argutè domestici cõsanguinei à famulis discernendi. Vtrosq. enim præ externis, sollicitè curandos, sensit Apostolus, & vtrumq. neglectũ carpsit, tametsi alter altero deterior sit. Porrò vterque gestat immanitatis inscriptum.

Vindicta, vbi quis in gratiam gubernatoris peccat. Cap. XIV.

SCeleſtorum hominum eſt, aſſentari principibus, audereq. multa; quæ tametſi diuinam violent legem, grata fore præſagiunt. His tamen aſſentiri, auſumq. probare, patrati ſceleris aſſenſus eſt, quo gubernatori nota tetra ſatis inuritur. Quapropter non modo remunerandi, laudandiuè non ſunt, qui eiuſmodi audent, ſed acriter plectendi Dauidis exemplo, qui Rechab, & Baana interfectores Isboſeth filij Saul, afferentes occiſi caput grauiter accepit in hæc verba:

Viuit Dominus, qui eruit animam meam, de omni anguſtia, 2. Reg. 4.

quo-

quoniam eum, qui annunciauerat mihi, & dixerat, mortuus est Saul, qui putabat se prospera nunciare, tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat mercedem dare pro nuncio: quanto magis nunc, cum homines impij interfecerunt virum innoxium in domo sua, super lectum suum, non quæram sanguinem eius de manu vestra, & auferam vos de terra? Præcepit itaque Dauid pueris suis, & interfecerunt eos, &c.

Expedit sanè, vt subditi omnino sibi persuadeāt, nihil turpè, quantumuis in gratiam attentatum, ei, qui pręest, vnquā probandum; quod ad viam sceleribus multis pręcludendam planè conducit.

Cauſarum perquiſitio.
Cap. X V.

ANtequàm ferat iudicium, qui prçeſt, omnia, quç inſunt, & quæ affinia, vel adiuncta ſunt, penitùs noſſe debet, ne iniquè, vel imprudenter pronunciet. Sunt pleraq. in ſpeciē iniuſta, quæ ſi attentius penſitentur, çqua cenſebimus. Huius doctrinæ bene gnarus fuit Iob, qui hæc prompſit verba:

Cauſam, quam neſciebam, diligentiſſimè inueſtigabam. Iob. 29.

Perſpicax intuitus, obſeruatio, moraq. requiritur ad implexos laqueos diſſoluendos, & ad fraudum labyrinthos explorandos, vt plerumq. mirum videatur, à bonis gubernatoribus in lucem erui, quę mortalium

induſtriam fugere credebantur. Deus animorum cognitor bonis prçlatis ſubtiles cogitationes inſpirat, lucemq. indit, qua latebras introſpiciant, & ſapienter decernant.

Rerum inanium, ludicrarumq. reiectio. Cap. XVI.

ANimum rebus ſerijs intentum diù gerere perquàm difficile eſt, decetq. curas graues intermittere, vt reſumptis viribus gubernator laborem validius repetat. Et quidem hac de cauſa, dum per tempus licet, hortorum amænitas, muſicus concentus, aliauè id genus animi remiſſio conſulitur, & abſque nota ſuſcipitur. Ceterùm rebus inanibus, leuibusq. ex profeſſo ſe dedere, in-

decorum est, quale studium Domitiani in configendis stylo muscis ab scriptoribus meritò reprehensum, aliaq. non absimilia oblectamenta, quæ proculdubiò dedecēt. Quin etiam vsus Scurrarum, parasitorum, & nebulonum aliorum vituperatur, cum animus à negotiorum, & curarum intentione modis alijs honestis relaxari possit, compertumq. sit, eos gubernatores, qui eius farinæ hominum voluptate capiuntur, studio Reip. atquē familię non parum adimere, quod officij deserti vitio vertitur.

Adulatorum depulsio. Cap. XVII.

FAmiliare mortalibus est, ijs adulari, à quibus possunt

donis,& honoribus augeri: atque adeò sermone blando, mirificè compto, non veras tantùm laudes exaggerant, sed mendacia plura concinnant, quibus beneuolentiam captēt: quod de se iuniore Augustinus sic fassus est:

Conf.6. cap.9. *Cum pararem recitare Imperatori laudes, quibus plura mentirer, & mentienti faueretur ab scientibus.*

Verum est quippe, plura mendacia permisceri,quę licèt sciantur,ab eo etiam, cui adulatorius honor defertur, gratè accipiuntur,quia placent. At qui præest,vitium hoc odisse, blanditoresq; vt infame genus hominum absterrere debet, ostendereq; nihil eo molli artificio ab ipso impetrari, vel sperari posse: qua quidem re-

pulſa multam nominis celebritatem comparabit,& in exemplum ſpectata integritas cedet.

Suſurri auerſatio.
Cap. XVIII.

VIrilis animi ſtatus,mentiſq. maturitas gubernatorem decet, atque adeò muliebres, leueſq; mores, qualis ſuſurrus eſt,deteſtari debet. Accedit efficax ratio à diſcordia inde, oriri ſolita, quę firmas quoque arces funditus euertit: cōcepta quippe mali perſuaſione in aurem à ſuſurrone ſuggeſta, ira laceſſita in vltionē pręceps fertur,innoxioſq. plerumq.percellit. Profectò Dauid, cum chlamydis Saul oram pręcidiſſet,illamq. oſtentaſſet in argumentum candoris ſui, ſcilicet

qui hosti acerrimo, quem interficere poterat, pepercisset, sic eum affatus est:

1. Reg. 24. *Quare audis verba hominum loquentium, David quærit malum aduersum te?*

Ac si expreßsiùs diceret: Cur non repellis discordię satores, qui tibi in aurē suggerunt, quę ipsi comminiscuntur, vel perperam interpretantur? Nonne vides, quàm sit perniciosum, & infame hoc genus hominum qui animo tuo stimulos fellitos insigunt? Sanè quale inter felices, sterilesq. regiones à natura, tale inter conciliatores, diuisoresquè animorum à moribus discrimen existit. Congruit poeticum illud:

India mittit ebur, molles sua thura Sabæi
Et Chalybes duri ferrum.

Gratiæ mortalium contemptus. Cap. XIX.

GRatia principum gubernatores infeſtat, vt nonnihil attentent, vel admittant, quo ius violetur. Fragilitas perantiqua eſt, quæ flexit Pilatum licèt innocentia Chriſti conui-ctum, vt eum neci traderet, vbi tanquam Lethali telo perfoſ-ſus fuit his populi verbis:

Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris. Io. 19.

Terrarum orbis hominum Pilato ſimiliũ ferociſsimus eſt, vt non mirum, ſi & viros Deo ſacratos hoc contagium attingat, auſteramq. diſciplinam quandoq. relaxet. Ceterùm obſiſtendum eſt, & poſtulatis, vel propoſitis rebus ita annue-

dum, vt intemeratum ius, vitæq. integritas illęsa consistat.

Singularis amoris fuga, *Cap.* XX.

TAmetsi ęquum sit, meliores impensiùs amare, & non æquè bonis anteferre; cauenda tamen singularia amoris signa, quæ vix ab alijs ferri possunt, & factionum, coniurationumq. ansam præbere solent. Sanè ioseph eximiarum virtutũ laude germanis fratribus, præponi merebatur, vt meritò tunica polymita in signum amoris eũ pater indueret: & tamen singularis amor fratres tanti patris disciplina exccultos grauiter perculit. sicut scriptum est:

Gen. 37 *Videntes autem fratres eius, quòd à patre plus cunctis filijs*

amaretur, oderant eum, nec poterant ei quicquam pacificè loqui.

Si ergo inuidentia viros illos adussit, quid mirum, si per occasiones simillimas incultos animos vellicet? Porrò si curiam perlustremus, vbi malum hoc licentius gliscit, erit ad rē, quod de Daniele Darius cogitabat, sacro textu expressum per verba hæc:

Porrò rex cogitabat constituere eum super omne regnum: vnde principes, & Satrapæ quærebant occasionem, vt inuenirent Danieli ex latere regni. Dan.6.

Vt scilicet inuenirent opportunam calumniam inferendam Danieli, & eo ipso amouerent eum à latere regis. Ergo & familia, & Resp. singularia amoris signa ferre nequit, licèt qui

ceteris præponuntur, planè digni ſint, multoq. minus, ſi merito ſingulari non præſtent. Et quidem rationi cedendum eſt, vt pinguiora munera conferantur in meliores: ſed circumſpectio commendatur.

Miniſtrorum inſoleſcentium repreſſio. Cap. XXI.

NOn carpendus gubernator, qui perſpectæ fidei viro bono aliquo plurimùm vtitur, per quem grauiora negotia expediat, quem proinde gratia præ alijs valere, communis omniũ ſententia ſit. Cauendum tamen, ne is animo efferatur, gratiaq. intemperanter nixus tentet, quæ Remp. vel familiam labefactant, quale quiddam ſuperbus Aman, ad necem innoxiæ gentis hebreæ in ampliſſi-

mo Assueri regno ausus est: cuius audacia ad exemplum fracta est, repenso ei patibulo, quod Mardochæo parauerat. Ergo qui gratia potissimum valet, vt intra carceres equi, ita intra modestiæ claustra continendus, vel si turpia attentauerit, plectendus. Athenienfibus mos fuit, opulentos, præpotentesq; ciues, licèt inculpatos, quodam relegationis genere, quod illi ὀστρακισμὸν appellarunt, ab Vrbe depellere, ne potentia abuterentur: quid ergo non egissent, vt ciues in Reip. perniciem gratia abutentes, suffragijs populi mulctarent? Esther. 7.

Verba minimè contumeliosa. *Cap. XXII.*

QVi gubernandi arte non satis callent, vbi errata

deprehendunt, linguæ habenas laxant, & contumeliosis verbis animos subditorum vellicant, ruboreq. suffundunt. Error crassus est: nam exasperati animi bona consilia, vel respuunt, vel difficulter excipiunt, omninoq. constat, non perinde prodesse aculeata contumelijs monita, ac ea, quæ lenitate verborum condita dulcescunt. Consultius ergo est, honore afficere, quos admonere velis, salubribusq. monitis, honore delato viam aperire. In hunc modum sapientes prælati, antequam corripiant, præmittere solent subditorum merita, puta ingenij perspicacitatem, litteraturam, partam virtutibus laudem, vt ex his ipsis capitibus conficiãt, debere eos, quod indecorũ est, expungere, laudemq. primam

nouis accessionibus augere. Hoc genus prudentiæ defuit Isboseth, qui Abner strenuissimum virum, à quo domus Saul vita functi regebatur, quique cum Saulis concubina fortè cōgressus fuerat, sic ex abrupto acribus verbis incessit:

Quare ingressus es ad concubinam patris mei? 2.Reg. 3.

Porrò Abner arrepta hinc ansa ad Dauidis aulā concessit.

Bonorum virorum amicitia. Cap. XXIII.

DEcet eum, qui præsidet, bonorum virorum vti consortio, qui rerum spectatores, ac testes adsint, quod ad fidem gubernatori conciliandam plurimùm valet. Eo quippe ipso, quicquid agat, sinistris interpretationibus minimè patet,

cum

cùm coram viris inculpatis, quibus vitia exosa sunt, gestum credatur: præterquam quòd laudi facilè ascribitur amicitia illa, quæ probos duntaxat admittit, improbos respuit. Huc spectat, quod Dauid cecinit in hæc verba:

Ps. 100. *Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecum.*

Quasi diceret: Non quosuis amicos, conuiuas, & socios mecum consessuros, confertim accipio, sed examine præuio, postquàm oculis omnia lustraui, perspexiq. eos fidos esse, ac existimari, vt decorum videatur, spectatæ virtutis viros inter Regis amicos recenseri. Horum fide, ac ministerio expediuntur multa, quæ ad pietatem, & pacem alendam impendiò conferunt.

PARS QVARTA.

DE SELECTIS BONI GVBERNATORIS DOTIBVS.

Dei timor, & cultus. Cap. I.

QVI alijs imperant, intentos ſubditis oculos gerunt, crebroquè eiuſmodi vſu, cœlum plerumq. non ſpectant, Deiq. maieſtatem, vt par eſſet, minimè verentur. Error enormis eſt, qui Reipub. ac familiæ officit: nam qui vltionis diuinę formidine non contrahit ſeſe, facilè inſoleſcit, & nimium ſeuera diſciplina in ſubditos deſæuit.

Qui

Qui verò timet, affectui non laxat habenas, & si quando palantem animaduertit, intra æquitatis orbitas reuocatum in officio continet. Hic sensus Iobi, boni scilicet principis fuit ne principatus occasione intumesceret, opeq. destitutos opprimeret: quod ille mirificè perpendit in hæc verba:

Iob. 31. *Si leuaui super pupillum manum meam, etiam cùm viderem me in porta (hoc est, iudicio in portis celebrari solito) superiorem: humerus meus à iunctura sua cadat, & brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui.*

Certè, vt ex hoc textu perspicitur, cùm in iudicio posset Iobus auctoritate, ac potentia

pupillos, inopes, & eius generis homines prosternere, familiare illi fuit, Dei timore contrahi, diuinamq. potentiam instar elatorum fluctuum incumbentem ex imo loco suspicere, neque vim tantæ maiestatis ferre valere. Eaq. de causa nihil iniquum, violentumvè ausus est, quod deberet à supremo mortalium iudice rescindi. Timor ergo Dei altè condendus est.

Insignis doctrina. Cap. II.

QVi alijs vt magister præficitur, doctrina debet excellere: si enim rerum ignarus sit, exprobrari ei poterit, quod Christus cæcis doctoribus Ierosolymorum obiecit:

Cæci sunt, & duces cæcorum. Math. 15.

Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.

Cæcus cæcum ducit, dum gubernator ignarus populum, familiamuè ignaram regit, seq. ipsum, æquè ac subditos, præcipitem agit. Quocirca, qui præest, eius doctrinæ debet esse consultus; quæ ad officium explendum conferat: aliosq. asciscere peritos, quibus ad prudentiæ exercitium vtatur, vt quæ didicit ipse perficiat, vel quæ non didicit, ediscat. Delectus virorũ doctrina præstantium, qui assistant, habendus; oculatèq. inspiciendum, vt boni iuxtà ac docti sint, cùm alterum sine altero minimè in rem quadret, & vtrumque reperire rarò contingat, quod celebrari solet vulgato illo:

Vir

Vir bonus, & sapiens, qualem vix reperit vnum,
Millibus è multis hominum consultus Apollo.

Fida memoria. Cap. III.

QVi præest, debet experimentorum prçteritorum meminisse, & negotia, quæ sibi creduntur, in promptu habere, historiasq. Vnde exempla, & multiplex prudentia petitur, nosse, vt his omnibus opportunè vtatur. Quamobrem è Rep. est, si memoria fida præstet, infidamquè excolere assuescat: exercitio quippe ipso fieri solet, vt memoria quasi durior materia scalpro incisa; quæ semel insculpuntur, diutius retineat. Prodest autem ars aliqua memoriæ iuuandæ, quali

concionatores, ac publici prælectores vti consueuere, figuris mathematicis, aut imaginibus, aut characteribus concinnata, prout cuiusq. ingenio cõgruit.

Bona coniectura . *Cap. IV*.

AD gubernatoris pruden tiam spectat coniectura non leuibus, sed probabilibus innixa rationibus; quæ eò solet esse congruentior, quò quis experientia prouectior est. Cauendum tamen, ne coniecturis abutatur tanquàm certis incertarum rerum indicijs: modusq. addendus, vt solertia, præsagiendiq. ratio quantùm fas est, admittatur: leuitas autem in conijciendo, nimiaq. fides tanquam extrema vitentur. Exploratum est, somnia, prædi-

ctiones liberorum, & fortuitorum euentuum, & id genus alia à prudenti gubernatore contemni.

Circumspectio. Cap. V.

CVm prudentia sit recta ratio mediorum ad intentum finem, sæpèq. contingat, quæ ex genere ad finem adipiscendum conducunt, ex circumstantijs obstare; circumspectio cõmendatur, quæ omnia rem ambientia inspicit, pensitat, & cum fine confert, crebroq. reijcit, quæ genere quidem suo eligenda videntur. Profectò boni gubernatoris est, amoris signa subdito exhibere, eo quippe medio conciliatur animus, flectiturq. quò velis: at si ostensi amoris occasione subditus

efferatur, ſatius erit, grauiter illum accipere, licentiamquè compeſcere. Nota hieroglyphicà oculatiſſimus gubernator pingi poſſet, vt omnia circumſpicere, ex officio ſe debere animaduerteret.

Maturitas conſilij.
Cap. VI.

PRæmittēda conſultatio grauibus negotijs, neque fidendum ingenio, vel induſtriæ, ne cum dedecore ac damno oporteat mutare conſilium. Neque hìc laudandum valde illud Græcum:

Δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι,

Illudue Latinum:

Sapientis eſt mutare conſiliū.

Et ſi enim meliora ſint ſecunda conſilia, quàm prima,

vbi primus error ſecunda obſeruatione corrigitur;at vitio vertitur ingenium præceps, cui proinde neceſſe eſt, mala conſilia prima frequenter permutare ſecundis. Prouidentia,ſagacitas, circumſpectioq. præcurrat, vt decernatur maturè. Non abs te Ennius Fabium Maximum cognomento cunctatorem commendauit in hæc verba:

Vnus homo nobis cunctando
reſtituit rem:
Non ponebat enim rumores
ante ſalutem.

Cunctatio ergo in grauioribus rebus prudentiæ ad benè gubernandum requiſitæ partus eſt: ſecus verò vbi leuiora decidenda ſuccurrunt, quorum diuturnam conſultationem prudentia minimè ſuggerit.

Dili-

Diligentia. Cap. VII.

DVm laudatur cunctatio, nonnulli prudentiam prætexunt, vt tarditatem excuſent. Ceterùm neutiquam probanda tarditas, quæ à cunctatione longè differt, & in grauioribus quoque cauſis reprehenditur, cùm medium virtutis excedat. Vexātur tarditate negotiorum geſtores, & ad impenſas nimias dilatione coacti ad maledicentiam linguas ſoluunt. Quinetiam ſpe dilata, bonas demum negotiorum expeditiones deflorata, iam gratia minùs læti accipiunt, & bonum gubernatorum nomen obſcurant.

Prouidentia. Cap. VIII.

ET pietas, & prudentia exigit, quæ procul abſunt, bonus gubernator, velut è ſpecula proſpiciat, vt mala quę Reip. vel familiæ officere poſſent, auertat, & bona, quæ vſui fore conſiderat, ſolertia, & nauitate multa perquirat. Quo quidem in genere, laudatur accurata temporis, & vtilitatis obſeruatio, & anticipatio quædam, qua efficitur, vt copia neceſſitatem incubituram præcurrat. Modus antem prouidentiæ potiſſimùm commendatur, ſi non modò tempus anteuertat, ſed ante conſumptam annonam, veſteſq. laceras, ſubſidio impenſo ſuccurrat, aliquantoq. plus eroget, quàm neceſſitas

arcta requirat. Parcitatis quippe studium animis subditorum teporem inducit, ne alacriter obsequantur, aut pareãt, quod crebris experimentis asseritur. Nouit hoc prudentissimus Iob, qui ea, de causa familiam liberaliter alebat, vt ipse indicauit per hæc verba:

Iob. 31. *Si non dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus eius, vt saturemur?*

Dicebat quippe familia liberalitati tanti principis assueta, optare se mensam Iob ad saturitatem bene instructã, obseruato discrimine mensarum sterilium, quibus fames non posset expleri.

Imperium animi. Cap. I X.

NOn bene imperabit alijs, qui sibi nequit imperare,

dum

dũ inteſtino bello concutitur, paſſioneſq. indomitæ rationis arcem oppugnãt. Qui enim intemperantiæ, timori, audaciæ, alijſq. immoderatis ſuccumbit affectibus, quomodò intemperantes, timidos, audaces moderabitur? Profectò ſi architecti norma peccet, ædificium ad eam regulam exactum nequit eſſe perfectum. Debet ergo gubernator eſſe virtutum exemplar, quod ſubditi imitentur, lineaq., qua dirigantur, vt Reip. vel familiæ partes, quaſi aulæ cuiuſdam latera, architectonica proportione cõſentiãt. Atque idcirco animum ita debet regere ſuum, vt rationis imperio paſſiones effrænes coërceat, ne ira exæſtuet, concupiſcentia flagret, delectatio illiciat: quod auxilio cœleſti,

diuini iudicij, mortis, ac tartari meditatione consequetur. Etsi enim perquàm rarò victoria passionum perfecta paretur; eò tamen acceditur, vt motus immodici comprimantur, ne mẽtem à legis obseruatione distrahant, & ab excelso diuinæ gratiæ statu deturbent.

Temperantia. Cap. X.

HErodes Rex intemperans bonos conscientiæ stimulos, quibus excitus Ioannem colebat, immoderato conuiuio retudit, bonamq. sementem adnato quasi lolio præfocauit. Omnino certum, ac exploratũ est, voraces, bibacesq. homines nec Reip. nec familiæ regendæ idoneos esse, beneq. pastos, ac potos malè decernere,

vt è Ioannis nece perſpici poteſt, de qua lepidè S. Ambroſius:

Rapitur ad pœnam propheta conuiuali tempore, conuiuali præcepto, quo non cuperet, vel abſolui. S.Amb. l.3. de Virg.

Abſolui quippe a pœna prçcepto temulenti hominis, non eſt innocentiæ argumentum, ſicut nec damnari, culpç perſuaſio eſt. Abſtinentia, & ſobrietas ſenſus vigiles, & ad honeſtum diſpiciendum perſpicaces efficiunt. Frugalitas ergo à bono gubernatore colenda eſt.

Caſtitas. *Cap. XI.*

PErantiquum prauorum gubernatorum vitium eſt, potẽtia ad libidinem abuti: quod

Daniel in Susannæ causa, dum alterum è duobus sceleratis senibus dijudicaret, expressit in hunc modum:

Dan. 13 *Semen Chanaan & non Iuda, species decepit te, & concupiscentia subuertit cor tuum: sic faciebatis filiabus Israel, & illæ timentes loquebantur vobis: sed non filia Iuda sustinuit iniquitatem vestram.*

Quibus ex verbis liquet, iudices illos iniquos puellas ad se iudicij causa ventitantes auctoritatis abusu vitiare solitos: quod certè crimen ad ætatem quoque nostram serpsisse videtur, si plurimis historijs tragicis fides habenda sit. Placeat potius illæsus vitæ candor bonis gubernatoribus congener, vt patet ex oraculo illo Iobi

Iob. 31. *Pepigi fœdus cum oculis meis,*

ut ne cogitarem quidem de virgine. Quam enim partem haberet in me Deus desuper, & hæreditatē Omnipotens de excelsis?

Quasi planiùs sic enunciaret: Ego firmiter constitui, non à turpi tantummodò actu absistere, sed oculos quoque obstruere rationis imperio, ne pulchritudine carnea, cuius in virginibus præcipua laus est, capiantur, certò sciens, nisi castè agam, me ad Dei quasi peculium, Omnipotentisuè hæreditatem minimè pertinere. Profectò qui præest, visu perspicax esse debet: quomodò ergò visu pollebit, qui indulget veneri, cuius partus cæcitas mentis est?

Iustitia. Cap. XII.

QVàm ſit intrinſecùs nata ex gubernatoris officio iuſtitia, tam eſt per ſe compertum, vt à nemine ignoratio vlla poſſit obtendi. Quorſum enim præeſt, niſi vt reddat cuiq. quod ſuum eſt, quod eſt ipſum tãtæ virtutis ingenium? Iuſtitiam ergo tanquam officij firmamentum colat, nec ſe prece, vel pretio corrumpi permittat. Vbi autem ex vltrice iuſtitia in ſceleſtos animaduertet, clementiæ meminerit, quâ vltionis aſperitas lenitur..

Miſericordia. Cap. XIII.

DEbet ex iuſtitia gubernator afflictos in libertatem

afferere, dum à potentibus opprimuntur. Ceterùm nisi extra huiusmodi euentus, in pupillos, omneq. inopum genus pronus & liberalis sit, præconio dignus minimè censendus. Rem hanc Iob contemplatus hæc extulit verba:

Si negaui, quod volebant, pauperibus, & oculos viduæ expectare feci: si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea: quia ab infantia mea creuit mecum miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecum. Iob. 31.

In hunc morem qui præest, affici debet, vt præfectura Deo, hominibusq. fiat accepta: iustitiæ quippe actibus non valde flectuntur animi, quos tamen misericordia mirificè capit, vt feliciter procurrat imperium.

Speranda prosperitas, vbi à vestibulis gubernatorum famelici saturi, nudi obtecti recedũt.

Legum custodia. Cap. XIV.

Mirum sanè videtur, Resp. penè omnes, monasticosquè cœtus optimis legibus institutos esse, & tamen legum custodiam in paucis, breuiquè vigere. Porrò multiplex eius calamitatis ratio posset afferri: illa verò minimè reticenda, quòd cum gubernator sit velut anima legis, si is legum custodiam deserat, perinde est, ac si a corpore anima recederet. Leges ergo à gubernatore animandæ, & tanquàm spiritu vitali afflandæ sunt, quod studio duplici obtinetur; altero, quod ad gubernatorem spectat

ipſum, qui leges quoad poſſit, obſeruet; altero, quod deriuatur ad ſubditos, quos ad legum obſeruationem efficaciter debet inducere. Quo quidem duplici ſtudio expletur vulgatum illud: Imperatoriam maieſtatem legibus armatam, & armis decoratam eſſe debere. Vbi enim legum cuſtodia præualet, armatura Regum, ac Reip. totius leges ſunt; arma verò ob pacis bonum ſuſpenſa ad ſolum conferunt decorem, quale quiddam de turre Dauidis ſcriptum eſt in hunc modum:

Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Cant. 4

Quin etiam felicitas quædam inde exoritur, qualis Reip. Lacedæmonum contigiſſe fertur, qui legum cuſtodia potiùs quam muris Spartam am-

bierunt, vt nec inteſtina, nec externa bella metueret.

Studium pacis. Cap. XV.

EXtra controuerſiam eſt neminem à rectrice prudentia laudari poſſe, qui pacis ſtudio neutiquam præſtet. Si enim vt vulgatiſſimo circumfertur prouerbio;

Concordia res paruæ creſcunt,
Diſcordia maximæ dilabuntur:

Profectò qui pacem inducere, vel augere non certat, perinde agit, ac ſi Remp. euertat, tametſi vrbes bene munitas, & cuſtodijs ſeptas iactet: nō enim præcipuum Reip. firmamentum in arcibus, & mænibus, ſed in conſentientibus animis conſtitutum eſt. Quamobrem diſcor-

diæ ſeminibus quantumuis exiguis; tanquam exitiali malo celeriter ſuccurrendum, ne vires acquirant, neque labori, vel auro parcendum. Quò certè in genere illi potiſſimum commendandi, qui animos honeſti ratione propoſita ſuauiter, ac efficaciter alliciunt, vt omnes vno amoris nexu conſtricti, in ſenſum vnum mirificè conſpirent, conſenſione ſcilicet harmonica diuerſarum ſectionum, ac factionum expultrice. Senſum hunc togata, militaris, domeſticaq. prudentia ipſo naturæ lumine ducta ſuggerit: quẽadmodum enim naturale corpus viget, vbi membra omnia cohærent, ſtatimq; ac vnum è loco dimouetur ſuo, totum diris doloribus conficitur, quod tantilla oſſa eluxâta conuin-

cunt; ita Resp. vel familia, vbi animi omnes consentiunt, valida, & constans est; at vel vno discrepante tota concutitur, ac perturbatur, quod experimentis quotidianis astruitur.

Constans animi firmitas.
Cap. XVII.

PLeraq; indigesta, è coniecturis leuibus orta ad gubernatores deferũtur, quæ animum non bene firmum grauiter afficiunt, & ad odium, irã, vindictamq; perpellunt. Quã obrem præmeditatione opus est, vt vir prudens non temerè fidem commodet nuntijs, vel susurris, animumq; dilatet, vt capiat multa, nec reuomat, passionesque insultantes rationis fræno coërceat. Vix dici

queat, quàm deceat gubernatorem intus concepta, vultuq. exhibita tranquillitas incompositis motibus minimè obnoxia, quæ cœlestem quendam statum repræsentat. Quo quidem in genere laudem primam promerentur, qui nuntia mœsta sedatè, & constanter excipiunt; qualis Iob, qui armentorum prædæ, cœlestis incendij, concussæ domus conuiualis, oppressorumq. liberorum nuntios incredibili animi fortitudine, ac latitudine accepit: cuius proinde laus nulla obliuione delebitur. Illi verò facilè vituperandi, qui leui suspicione tacti vehementer commouentur, iræ impetu tamquam phrenitide correpti: qualis ille Rex Israel, qui acceptis per Naaman litteris Regis Syriæ,

vbi lepræ remedium candidè postulabat, impotenti affectu scissis vestibus excanduit in hæc verba:

4. Reg. *Numquid Deus ego sum, vt occidere possim, & viuificare, quia iste misit ad me, vt curem hominem à lepra sua? Animaduertite, & videte, quòd occasiones quærat aduersùm me.*

Rex Syriæ Hebrææ puellæ indicio didicerat, se ex Israel sperare posse salutem, vt rei probauit exitus, eoq. animo sincerè scripsit: & tamen Rex Israel suspicatur, ijs litteris belli occasionem captari. Procul pellenda suspicio malè nixa, quæ à bona coniectura longè dissita est.

Gratitudo. Cap. XVII.

DVo bonorum genera, quì præest, obseruata proportione dispensat, vnum è communibus Reip. opibus, vel honoribus, quod ad iustitiam distributiuam pertinet, alterum è proprijs ipsius gubernatoris diuitijs, vel officijs, quod ad gratitudinem spectat. Et quidem, quemadmodum iustitiæ distributiuæ neglectus bona ciuium studia eneruat, ita gratitudinis incuria subditorum animos auertit. E contrario verò satis exprimi nequit, quàm sit efficax gubernatoris gratitudo perspecta ad excitandos animos, vt ardua quæque fortiter aggrediantur, & remuneratori alacres adsint. Quocirca piè

ac prudenter agunt principes grati, qui honoribus ac opibus ciues, famulosq. probatæ fidei pro exhaustis laboribus augēt: eoq. ipso sibi consulunt, dum plures alios beneficentia spectata ad obsequia quæuis alliciunt: habet quippe vim quandam magnetis gratitudo, qua hominis ingenium demulcetur, & capitur. Res adeò crebra, & comperta est, vt exemplo vel assertione non egeat.

Comis grauitas.Cap.XVIII.

DEbet qui præest, se in animos subditorum insinuare, vt spontanea reddantur obsequia, quod obtinetur comitate: debet quoque ita se gerere, vt minimè irrideatur, quod grauitas efficit. Et quidem per-

ſpectum eſt, affectum populi, familiæq. bonum ex amore, ac timore, qui appellatur reuerentia, temperari, ne quid ad obedientiæ perfectionem deſideretur: nam ea mortalium obedientia, quæ amore ducitur timoris experte in licentiam, quę autem timore exprimitur amoris exorte in ſeruitutem degenerat. Hæc ergo temperies obſeruanda, quam ſapiens gubernator conſiderat, qualis Iob, qui cùm eſſet planè humaniſſimus, erat quoque ſenatoria grauitate venerabilis, vt patet ex illo:

Quando procedebam ad portam ciuitatis, & in platea parabant cathedram mihi. Videbant me iuuenes, & abſcondebantur, & ſenes aſſurgentes ſtabant. Principes ceſſabant loqui, & di- Iob.29.

gitum ſuperponebat ori ſuo.

Sic afficiebantur non populares modò, ſed patritij ex aſpectu Iobi, ad cuius amorem, ac venerationem plurimùm valebat, non faſtus, aut affectata maieſtas, ſed vitæ integritas, cuius perſuaſio animis vniuerſorum inſederat.

Decorum. Cap. XIX.

QVod in corporis partibus debita proportione conſentientibus, & quadam coloris ſuauitate nitidis pulchritudò, hoc in actione, vel externis actibus, vti decet, modificatis appellatur decor, ſiue decorum, quo bonum gubernatorẽ oportet excellere, vt non internè tantùm Deo, ſed externè homi-

nibus quoque placeat, & ſtudium virtutis compoſito geſtu excitet. Quapropter nihil in oculis toruum, leue, muliebre; nihil in fronte contractum, inuerecundum, audax; nihil in ore diſtortum, ſordidum, inciuile; nihil in ſermone affectatum, floridum, fœmineum; nihil in inceſſu præceps, tardum, obliquum; nihil in corporis motu ruſticum, deforme, inconcinnum admittat: ſed intuitu miti ac ſedato, fronte ſerena, ore compoſito, ſermone caſto, inceſſu graui, aptoquè corporis motu præferat formã gubernatore dignam, quæ impensè ametur, & ſpectatores oblectet.

Amor in ſubditos. Cap. XX.

NEquit ſatis exprimi, ad perfectam gubernationem quàm conferat altè impreſſus, & ſignis exhibitus amor, qui varijs formis nunc paternos, nunc maternos affectus concipiat, quos ſubditi deprehendant, vt meritò caput hoc parti huic quartæ tanquàm coronis addatur. Rem exactè perpendit Moſes, qui Deum, cuius ſenſum adeptus fuerat, ſic affatus eſt:

Num. 11 *Numquid ego concepi omnem hanc multitudinem, vel genui eam, vt dicas mihi: Porta eos in ſinu tuo, ſicut portare ſolet nutrix infantulum, & defer in terram, pro qua iuraſti patribus eorum?*

Quibus planè verbis ostendit, Dei mentem fuisse, ita se erga populum gereret, ac si totius gentis proprius parens, mater, nutrixq. foret. Eundem Apostolus sensum assecutus est, qui cùm pater crederetur, matris quoque affectum expressit in hæc verba;

Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis. Gal. 4.

Parturire genitricis est: obseruandusquè iteratus partus, quem apostolicus amor edidit. Nutricis autem functionem obiuit, vt liquet ex illo:

Facti sumus paruuli in medio vestrum, tanquam si nutrix foueat filios suos. 1. Thes. 2.

Suppetit efficacissima ratio: nam gubernator amore ipso fit patiens vt subditorum tædia

ferat: ſit fortis & conſtans, vt ſe pro ijs, periculis obijciat: ſit ſedulus, vt eis adſit: ſit prouidus, vt quæ officere, vel proficere poſſent, longè proſpiciat: ſit denique ad omne honeſtum ſubditorum poſtulatum expeditus, & liberalis, & præfectura gloriosè perfungitur.

PARS

PARS QVINTA.

EXHORTATIO AD EOS, QVI PRAESVNT.

§. I.

EMO ex ijs, qui præfuere, adeò delirus est, qui multiplicia, summaq. discrimina, in quibus ij, qui alijs imperant, passim versantur, non facilè dignoscat; vt perspectum sit, eos exhortatione seria, identidemq. repetita indigere, si æternæ salutis iter conficere velint. Debent quippe qui præsunt, luculento virtutum exemplo alijs prælucere, vt qui eos intuentur, quemadmodum vitam

inſtituere, vitia cauere vel expungere, virtutes conquirere, vel tueri debeant, animaduertant, & ad eorum exemplar mores coaptent. Quocirca gubernatorum integritas totius Reipub. vel familiæ forma, & quaſi vita, è contrario eorum improbitas communis deformitas, & velut interitus eſt: & proportione ſeruata, pro culparum modo, bonum commune labefactat, vel euertit.

§. II.

SI autem vnius hominis vita ita debet eſſe æquis bilancibus expenſa, & ad iuſtitiæ lineam exacta, vt quantùm deflexerit, tantùm populo noceat, culpa vna in animos multos inuecta, & ſerpendo vires ac-

quirente; quis tàm sit cæcus, vt tremendum præfecturæ periculum nō liquido perspiciat? Cùm enim tam exacta vitæ integritas paucis, ratoque contingat, ecquis sibi blandiatur, & è selecto paucorum numero se fore promittat? Quòd si res per quàm rarò succedit, quis adeò desipiat, vt de præfectura quærenda, vel cogitare audeat? Priuatus homo, qui de animo dumtaxat suo Christianis virtutibus excolendo agit, vix in proposito perstat, timetq. ne de se vno supremo Iudici sciscitanti respondere nequeat; & quod longè maius est, monachus rerum diuinarum studio perseueranter intentus, & alto mundi contemptu grandis, iudicij diuini vim formidat, precatoresq. multos inducit, ne

causa demum cadat: quomodo ergo pleriq. in speciem pij, primas cathedras ambiunt, fidentes se, qui aliorum adiutorio ad iram Dei placandam proculdubiò egent, pro alijs in accuratissima Christi discussione responsuros?

§. III.

SAne qui præsunt, ad fastigiũ quoddam euecti sunt, vbi procliue est, quandam mentis vertiginem pati, atque decidere; quod non Ecclesiasticis modo ascribatur, quales Episcopi, e quorum numero paucos fieri saluos Chrysostomus censuit; sed & alijs, quos prodigiosè collapsos Scriptura cõmemorat. Profectò Saul, qui candidè cœpit, ita imperando fœdatus

est, vt, quod animus audire horret, de illo sic Deus lugubrem sensum expresserit:

Pœnitet me, quòd constituerim Saul Regem: quia dereliquit me, & verba mea opere non impleuit.

Hæc vt Samuel audiuit, repulsi à Deo regis vicem adeò doluit, vt fletum reprimere non posset; quem largissimè flentem sic Deus ipse corripuit:

Vsquequo tù luges Saul, cùm ego proiecerim eum, ne regnet super Israel?

Si ergo, qui Dei consilio ad gubernationem delecti sunt, & innoxiè auspicantur, tam portentosè delinquunt, & à Deo tam imperiosè deturbantur: quis non sibi timeat, vbi è sublimi præfecturæ loco alienum casum contemplatur.

§. IIII.

QVòd si quis inculpata Saulis primordia laudet, prętexat tamen ei sapientiam defuisse; errabit ille sanè, vtrumq. enim donum diuinitus affuit: ceterum, quo res fiat apertior, proferamus vulgatum quidem, sed nunquam satis expensum Salomonis exemplum, in cuius orsu sapiētia mirificè elucescit. Profectò mundus obstupuit; Salomone ius dicente, vel arcana referante, quod neminem Scripturæ sacræ consultum latere potest: at regni pacatissimi opes & commoda sapientissimū virum imperio abutentem dementarunt, & in turpissima vitia demerserunt; sicut scriptum est:

Cumq. iam eſſet ſenex, deprauatum eſt cor eius per mulieres, vt ſequeretur Deos alienos: nec erat cor eius perfectum cum Domino Deo ſuo, ſicut cor Dauid patris eius; ſed colebat Salomon Aſtarthen deam Sidoniorum, & Chamos Deum Moabitarum, & Moloch idolum Ammonitarum. 5.Reg. 11.

Si ergo ſapientiæ lucem regiæ celſitudinis abuſus eo vſque extinxit, vt ad idola colenda Rex iam ſenex procumberet: quis non formidet imperium, vbi animus ſimillimis irritamentis illectus cernit ſe præfecturæ abuſu per vetitos campos poſſe licenter excurrere?

§. V.

SI autem viri, cæleſti conſilio ad regnum vocati, & virtutibus armati diuinis, eximiaquè ſapientia ſplendidi, occaſione regiminis tam enormiter peccant; quid cenſendum de ijs audacibus, quos ad primas ſedes prouexit ambitio? Virides beneq. cultas arbores abſumit ignis: arentia ligna nonne depaſcet? Arentia ligna dixerim rectores eos, quos non intuitus diuinę gloriæ, non Reip. pax, non ſalus proximorum excitat, ſed cupiditas opum, & honorum, quos auidiſſimè captant. Vtinam horrendum interitum præmeditarentur, ne tam cæcè aberrarent?

§. VI.

EXhibet enim neſcio quid blandum, & lætum præfectura; quod mortales hæredes Adæ adeò vehementer oblectat, vt tanquàm temulenti, mala, quæ cute illa nitida obteguntur, neque ſentiãt, neque diſcernant. Verumtamen multis poſteà experimentis conuicti fatentur, quàm ſit amarulenta potio, quæ dum appeteretur, ſuauiter haurienda credebatur. Quod licèt alij dictitent, ij potiſsimùm probant, quos Dei timor coarctat, qui rebus perpenſis, atque collatis, mallent validè iugum prælationis excutere, quod ſponte ſubiere, vel impoſitum ſuſcepere: è quorum ſelecto numero

paucos aliquot mundi cõtemptores ætas quoq. noſtra tulit.

§. VII.

CEterũ, qui oneri tanto iuſſi, vel iniuſsi humeros ſuppoſuere, ſiue Eccleſiaſtici, ſiue ſeculares ſint, in opus ſuum curis alijs ablegatis incumbãt, tanquàm rationem Deo reddituri eius functionis, quam obeunt, qua ſe populo pie prudenterque regendo fecerunt obnoxios.

Deus (quippe) ſtetit in Synagoga deorum,

Hoc eſt, iudicum, principum, pręfectorum,

In medio autẽ deos dijudicat.

Porrò vbi, qui præeſt, ad tribunal Chriſti ſiſtetur, rogabiturq. quid egerit, reſpondebit fortaſſe vnus è multis, ſe, quod

ad personam spectat propriam, neque honoris, neque voluptatis, neque lucri gratia legem grauiter violasse: verùm obijcietur ei populum, familiamuè peccasse, quod ipse ex officio cauere debuit: & culpæ, quas corripere neglexit, in eius caput refundentur, vt luat, quæ minimè putarat. Si enim, quod Christus præmonuit, de verbis singulis otiosis in supremo iudicio reddenda ratio est; an nõ exigetur ratio neglectus Reip. vel familiæ, quam coercere oportuit, cùm eiusmodi neglectus grauior, & nocentior sit, quàm otiosa verba, quę passim effunduntur? An obscœnitates, contentiones, detractiones, odia, furta, blasphemiæ gẽtis incultæ nõ recensebũtur, exquireturquè à gubernatore,

Matth. 12.

qui eam excolere debuit, cur populum,familiamuè syluescere permisit, & luxuriem malæ segetis igni tradendæ non pręsecuit?

S. VIII.

VEreor,ne multi pręsides,qui sibi videntur innoxij, damnentur interitu sempiterno, quem dum contemplor, equidem cohorreo. Et profectò timor hic meus fundamēto minimè caret; quod planè perspiciet, qui gubernatoris officium attentè trutinauerit, simulq. animaduerterit,quod ego sępè obseruaui, præfectos plerosq. admonitos de rebus serijs,quas officij suscepti ratio suggerit, tanquàm è graui somno euigilantes, nouamq. doctrinam sibi obtrudi credentes, facilè

oſtendere, ſe de gente ſibi credita tenuiter cogitaſſe iis præſertim in capitibus, quæ Chriſtus ab eis maximè requirit.

§. IX.

QVod verò bonis æſtimatoribus peius in hoc genere videtur, audacia quædam eſt eorum præſidum, qui cùm opiniones Theologorum, Iuriſq. prudentum communes audierint, hęrent nihiloſeciùs leuioribus paucorum ſententijs parùm tutis, maluntq. periculoſo itineri ſe committere, quàm perarctam ſalutis viam à Chriſto oſtenſam incedere. Miror certè auſum hunc: ſi enim in vrbe amplisſima, quàm interfluit amnis, duo pontes populo tranſitum præberent, commu-

niq. bonorum architectorum ſententia pons alter parùm tutus exiſtimaretur, profectò vix è multis millibus vnus tutiorem pontem, mortalis vitæ amore perurgente, non peteret. Quomodò ergo è duabus opinionibus, quarum altera communi ſapientum conſenſione reprobatur, quæ minùs tuta eſt, à tam multis eligitur? An immortalis vita æquè ac mortalis non ametur? Cur tamen vitam hominis immortalem cum mortali confero? Certè vt in exemplo duorum pontium allato perſiſtam, nemo nõ ſe ipſum modò, ſed ne equum, quo ad exportandum ſtercus vtitur, periculoſo ponti crederet. Si ergo equus, vel aſellus pontem infidum pertranſire non ſinitur, ne fiat modica rei

familiaris iactura; cur anima sanguine Christi redempta periculosis opinionibus in tanto æternæ mortis discrimine, se ipsam credit, sibiq. tantopere vilescit?

§. X.

OPto equidem, gubernatores Christiani oculatissimi sint, vt sciant quid fieri expediat, & constantissimi, vt quod facto opus esse nouerint, reiectis politicis rationibus parùm pijs exequantur, placeantq. ei, per quem

Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt. Prou. 8

Quod planè assequentur, si exemplar ipsum Christum intueantur, actusq. suos ad illius perfectionem effingant. Opto

item, perfectũ imperandi modum Christiana disciplina subnixum ineant, habeantq. delectum rationi,& Scripturę sacræ exemplis congruentem, quo præfectura prosperetur. Quia verò campus hic latissimè patet, multorumq. capitum studio animi vis diuisa lentescit; erit ad rẽ,vt gubernator quisq. vnum vel pauca seligat, quibus præcipuè ad imperium vtatur, viresque omnes ad scopum vnum intendat. Quòd si quis roget, quod nam caput ad feliciter imperandum appositissimum videatur; responderi posset, illud à sapientibus inter potissima reponi, quod ex humilitate,ac mansuetudine conflatur: Cùm enim is felicissimè omnium gubernet, qui animis imperat, perspectumq. sit, gu-

bernatores humiles ac mites animis vltro se subdētibus dominari; efficitur profectò, vt caput ex ijs duabus eximijs virtutibus coagmentatum ad regendos secundis euentibus homines opportunissimum sit.

§. XI.

SVppetit efficax ratio: Cùm enim, qui pręsidet, superbus ac iracundus est, territat subditos, qui homines cùm sint, humaniter tractari expetunt: eoq. ipso, quòd gubernatorem sese efferentem, & irascentem conspicantur, refugiunt, ac renituntur, vt si aliqua reddant obsequia, coactis tributorum repensoribus simillimi sint, à quibus pecunia non tam redditur, quàm extorquetur. E contra-

rio verò, vbi, qui præest, velut æqualis inter ceteros versari, mollibusq. responsis vti cæpit, animos mirificè capit, atque delectat: nihil in eo exosum, nihil asperum deprehenditur, quod natura detrectet, multaq. cernuntur, quæ facilè probantur, & placent. Qui enim animo demisso ac miti est; ceteros non exagitat, non vexat, sed honore afficit, consentit, cedit: ex quo efficitur, vt subditi animaduertentes habere se gubernatorem non capitibus eorum incumbentem, sed (vt ita dicamus) succumbentem, honorem deferentem, facilem, ac suauẽ; mitescant ipsi, cedantq. ex animo, quod laudatissimum subiectionis genus est.

§. XII.

§. XII.

QVinetiam & ij, qui minimè præsunt, si humiles ac mites sint, ijs cum quibus versantur, quodāmodò imperant, habentq; multos spōtaneos obsequiorum redditores, interim dum ipsi alijs obsequi, & subesse cupiunt. Experimentis quippe quotidianis liquet non in monachorum claustris tantùm, sed in ipsa curia, eum, qui humilitatis, & mansuetudinis laude præcellit, ab omnibus certatim honorari, beneficijs augeri, neminem illi inuidere, familiaritatem ipsius ab omnibus expeti, atque requiri: quod nihil est aliud, quàm aliorum animis dominari, imperio minimèquęsito, sed delato. Sentiunt scilicet alij vim quandam suauitate

multa delibutam, quæ virorum humilium, mansuetorumq. consuetudine, moribus & verbis, vel à tanti boni ignaris percipitur. Ecquis enim non capiatur cõsortio eius, qui nihil molestiæ irrogat, cedit, honorat, subesse potiùs, quàm præesse optat, subit aliorum onera, & altercari, vel irasci nescit? Si autem qui æqualis est, his moribus præditus aliorum animis imperat, quid non obtinebit, qui cùm præsit, tam suauem moribus eisdem præfecturam gerit? Immensum quippe pondus habet lenitum hoc, & temperatum imperium. Porrò si quis dominatu cordium potiri velit, scisciteturq. quanam arte id nancisci queat, responsio fat apposita erit: Humilis ac mitis esto, & imperabis.

§. XIII.

§. XIII.

COnfirmari ſanè poteſt doctrina hæc clariſſimis plurimiſq. tum antiquis, tum recentibus exemplis: verùm pauca indicare ſufficiet. Porrò Moſes qui regnum feliciter geſſit, vt è textu ſacro liquet, fuit vir mitiſſimus omnium, qui morabantur in terra, ſeq. ipſum profundiſſima humilitate adeò deſpexit, vt, vel præcipiente ipſo Deo, ægrè adduci potuerit ad legationem coram Pharaone obeundam, quippe qui ſe inertem, & nullius momenti hominem cenſeret. Dauid quoque, qui ad regnum à Deo cooptatus fuit, ab incredibili manſuetudine, ſuiq. contemptu celebratur, quod ſacra regum hi-

ſtoria ſatis euincit. At hæc, & innumera alia humilium, mitiumq. gubernatorum exempla conferri nequeunt, cum eximio illo regis regum Ieſu Chriſti exemplo, qui cùm noſſet mortalium ingenia, regnum ſuum non apparatu militari, aut opibus, & potentiæ iactantia, ſed humilitate ac manſuetudine inſtruxit, vt rigentes ceruices flecteret, ferreaq. corda molliret. Cuius certè veritatis teſtis locuples fuit dies ille, quo Ieroſolymam ingreſſus mirabili acclamatione populi exceptus fuit, tanquam Rex Sion mitiſſimus, & corde humillimus, cui capitalium inimicorum feritas tunc præſertim irritata, & coniurata ſuccubuit, vt noſſent vniuerſi reges, ac præfecti, quas vires

humilitas & mansuetudo ad regendos animos haberet.

§. XIV.

VErùm supremus triumphus, quem egit è cruce pendēs rem hanc efficacissimè confirmat. Rogo enim, quis nam status ad imperandum importunior, quàm crucifixi, publicā scilicet sententia patibulo addicti hominis, quem velut infamem, contēptuq. dignissimum horrere mos erat? Profectò nullus status, nullum tempus, occasio nulla excogitari posse videtur adeò inepta regno, quàm conditio hominis aduersante mundo è medio sublati: & tamen,

Regnauit à ligno Deus.

Nimirum quia non cœli, & Ps. 95.

elementa commota solùm, non petræ tantùm scissæ sunt, sed corda petris duriora mitissimo Agno Dei collum subdidere, & Christianæ humilitatis, ac mansuetudinis imperio concessere. Non abs re, licèt mundus aliud opinaretur, Crux Christi hoc inscriptum, quasi coronidem accepit: Rex Iudæorum: etsi enim neque Iudæi illi, qui tunc insaniebant, neque Pilatus regnum Christi nossent, re tamen vera sub verbis illis altus latet sensus Christi mansuetudine sua Iudæis imperantis, regno quodã altiore, quod mundus minimè nouit. Norũt tamẽ contemptores mundi, qui iam Imperatorum, Regum, & nobilissimæ partis orbis terrarum colla à Christo Crucifixo subiugata conspiciunt.

§. XV.

SI ergo efficaciſſimis rationibus, & illuſtriſsimis exemplis compertum eſt, gubernatores mites ac humiles feliciter præeſſe; nemo miretur, ſingulari obſeruatione me humilitatem, ac manſuetudinem gubernatoribus commendaſſe. Etſi enim prudentiam, iuſtitiam, aliaſq. virtutes proferre poſsē, quæ videntur regimini aptiores; non abſque conſilio hæc commendatæ, illæ prætermiſſæ ſunt, cùm exhortatio noſtra peculiari intuitu ad perſuadendum perfectū imperij modum, qui in animis flectendis conſiſtit, deſtinetur. Omnia igitur, quæ hoc libro tradidimus prudentiæ, iuſtitiæ, aliarumq. vir-

tutum capita obseruanda, sed ad victoriam animorum humilitas & mansuetudo accuratissimè colenda.

§. XVI.

VNiuersè autem studendum est ijs omnibus, quæ ad piã prudentemq. gubernationem vtcumq. conducunt, vt subiectus populus, vel familia ad percurrendam salutis æternæ viam fiat alacrior. Mundi occasus imminet, gloria orbis terrarum concidit, opulentia deficit: sola Christi virtus eclipsim non patitur. Quid ergo moramur? Quid prodest mundi felicitas æterno dolore repẽsanda? Quid cogitat gubernator insipiens, qui potentia ad explendam bonorum caducorum fa-

mem abutitur? Millenos eiusmodi homines tartarus absorpsit, qui licet serò, videt tamen modò, quàm grauiter peccarint, quorum interitus cautioni proponitur: & tamen à paucis tragædia hęc tremenda perpenditur. Plurimi imperatores, reges, prætores, pręlati, quorum nomen fuit marmoribus insculptum, & ab historicis celebratum, perpetuo inferorum carcere torquentur: & vix ab vno vel altero tam funestus casus recolitur. Placeat ergo illud diuini vatis monitum:

Et nunc reges intelligite: erudimini, qui iudicatis terram. Ps. 2.

Seruite Domino in timore: & exultate ei cum tremore.

Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus: & pereatis de via iusta.

Ora-

Oraculum eſt, quod vtinam gubernatorum animis hæreat, vt timoris Dei fræno coërciti cœptum pietatis iter ſine defectione conficiant.

FINIS.